

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOL
MÜSABAKALARINA KATILIM KARARLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

DOKTORA TEZİ

Murat ATASOY

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Zafer ÇİMEN

ANKARA

EYLÜL 2013

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

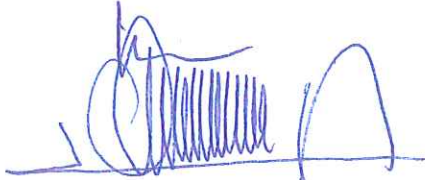
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Doktora Programı
çerçevesinde yürütölmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından
Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : .25./09./2013

Prof. Dr. A. Azmi YETİM

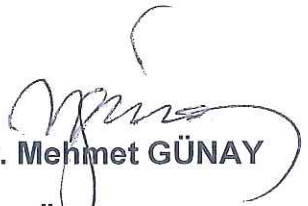
Gazi Üniversitesi

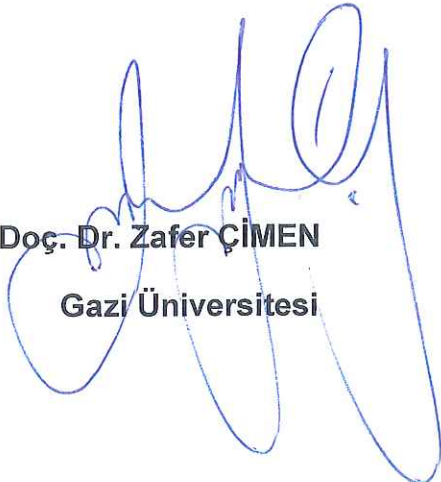
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Özbay GÜVEN

Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet GÜNAY
Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Zafer ÇİMEN
Gazi Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜRBÜZ
Kırıkkale Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

KABUL VE ONAY	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar LİSTESİ	III
KISALTMALAR.....	VI
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Futbol	4
2.2. Futbol Tarihi	4
2.3. Türk Futbolunun Örgütlenmesi ve Yönetim Süreci	6
2.4. Form Değiştiren Futbol Anlayışları	18
2.5. Seyirci	21
2.5.1. Futbol Seyircisi	22
2.5.2. Futbol Seyircisinin Özellikleri	23
2.6. Taraftarlar	25
2.7. Futbolda Şiddet	28
2.8. Futbol Müsabakalarına Katılım Nedenleri	31
3. GEREÇ VE YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Yöntemi	41
3.2. Araştırma Evren ve Örneklemi	42
3.3. Veri Toplama Araçları	45
3.3.1. Seyirci Katılım Kararı Ölçeği	45
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	46
3.3.3. İşlem	46
3.4. Verilerin Analizi	47
4. BULGULAR	49
5. TARTIŞMA	94
6. SONUÇLAR	104
7. ÖZET	107
8. SUMMARY	108
9. KAYNAKLAR	109
10. EKLER	121
11. ÖZGEÇMİŞ	123

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1: Türkiye’de Futbol Dünyası.....	20
Tablo 3-1: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Dağılımı	43
Tablo 3-2: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı	43
Tablo 3-3: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımı.....	44
Tablo 3-4: Katılımcıların Tuttukları Takımlara Göre Dağılımı	45
Tablo 4-1: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları	50
Tablo 4-2: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları..	52
Tablo 4-3: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları	54
Tablo 4-4: Katılımcıların Programın Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları	55
Tablo 4-5: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları	57
Tablo 4-6: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları	58
Tablo 4-7: Katılımcıların Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri.....	60
Tablo 4-8: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu.....	61
Tablo 4-9: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu	61
Tablo 4-10: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu	62
Tablo 4-11: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu	62
Tablo 4-12: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu	63
Tablo 4-13: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu	64
Tablo 4.14: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu	64
Tablo 4.15: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	65
Tablo 4.16: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu	65
Tablo 4.17: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	66
Tablo 4.18: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu	67
Tablo 4.19: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 4.20: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu	68
Tablo 4.21: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	68
Tablo 4.22: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu	69
Tablo 4.23: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	69

Tablo 4.24: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu	70
Tablo 4.25: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	70
Tablo 4.26: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri	71
Tablo 4.27: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	72
Tablo 4.28: Katılımcıların Rakip takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri	73
Tablo 4.29: Katılımcıların Rakip takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	73
Tablo 4.30: Katılımcıların Tıttuğu takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri	74
Tablo 4.31: Katılımcıların Tıttuğu takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	74
Tablo 4.32: Katılımcıların Program uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri	75
Tablo 4.33: Katılımcıların Program uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	75
Tablo 4.34: Katılımcıların Müsabakanın cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri	76
Tablo 4.35: Katılımcıların Müsabakanın cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	76
Tablo 4.36: Katılımcıların Toplumsallaşma fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri	78
Tablo 4.37: Katılımcıların Toplumsallaşma fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	78
Tablo 4.38: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu	79
Tablo 4.39: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	79
Tablo 4.40: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu	80
Tablo 4.41: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	80
Tablo 4.42: Katılımcıların Tıttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu	81
Tablo 4.43: Katılımcıların Tıttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	81
Tablo 4.44: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu	82
Tablo 4.45: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	83
Tablo 4.46: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu	84
Tablo 4.47: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	84
Tablo 4.48: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu	85
Tablo 4.49: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	85
Tablo 4.50: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu	86

Tablo 4.51: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	86
Tablo 4.52: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu	87
Tablo 4.53: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	88
Tablo 4.54: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu	89
Tablo 4.55: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	89
Tablo 4.56: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu	90
Tablo 4.57: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	90
Tablo 4.58: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu	91
Tablo 4.59: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	91
Tablo 4.60: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu	92
Tablo 4.61: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	92

KISALTMALAR

BESYO	:	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
BTGM	:	Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
NATO	:	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
FİFA	:	Uluslararası Futbol Federasyonu
UEFA	:	Avrupa Futbol Federasyonu
İFKL	:	İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi
TİCİ	:	Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
TFF	:	Türkiye Futbol Federasyonu
M.Ö.	:	Milattan Önce
İFB	:	İstanbul Futbol Birliği
GS	:	Galatasaray Spor Kulübü
FB	:	Fenerbahçe Spor Kulübü

ÖNSÖZ

Yapılan spor müsabakalarına seyirci olarak katılım, çok eski zamanlara dayanmaktadır. Günümüzde sosyal bir faaliyet olarak sürdürülen taraftarlık olgusu, aslında spor ekonomisinin büyük bir bölümüdür. Ülkemizde spor çok büyük kitlelere hitap etmektedir. Futbol ise en popüler ve en sevilen spor dalıdır.

Futbol kulüpleri açısından futbol müsabakalarına katılan seyirciler sadece bilet satışlarında değil, aynı zamanda ürün satışları, T.V. gelirleri, tesis gelirleri vb. açıdan da hayati önem arz etmektedir. Aynı zamanda taraftarın desteğini arkasına alan takım motivasyon olarak da zirveye çıkacaktır. Bunun için futbol kulüpleri taraftarları tribüne çekmek için bütün olumsuzlukları ortadan kaldırmak zorundadırlar.

Seyircilerin futbol müsabakalarına katılımını etkileyen birçok sebep vardır. Aidiyet duygusu, takıma olan sevgi, aile hatırası ve takımla özdeşleşme gibi. Araştırmamızda Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında okuyan öğrencilerin, futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın planlanması ve uygulaması aşamasında eleştiri ve katkılarıyla sürekli olarak daha iyi yapmam için yol gösteren ve düşünce düzeyimi geliştiren hocam Sayın Doç. Dr. Zafer ÇİMEN'e, çalışmam süresince görüşleri ve eleştirileriyle bana katkıda bulunan Sayın Yrd.Doç. Dr. İdris YILMAZ'a, Doç. Dr. Selahattin BEKKİ'ye, hem istatistiksel çalışmalarda hemde her konuda bana yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Bayram TAY'a ve tezin düzenlenmesinde yardımcı olan BESYO öğrencilerine teşekkürlerimi sunarım

1. GİRİŞ

Spor, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren belirli kurallar altında araçlı ve araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman kapsamı içinde veya tam zamanı alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur.¹

Dolayısıyla, toplum yaşamına çok değişik yollardan giren spor, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmıştır. Bu haliyle toplum yaşamında belirli görevler üstlenmektedir çünkü sportif ögelerin tümünde dinlenmek, eğlenmek olduğu kadar aynı zamanda sosyal bir kaynaşma da aracı olarak, toplumun kaynaşması ve özdeşleşmesi konusunda spora önemli görevler düşmektedir. Böylece sağladığı bedensel ve ruhsal anlamdaki doyum olanaklarıyla spor, serbest zamanları ve yaşam seviyeleri düzenli olarak artan sanayileşmiş ülkelerin özlemini duyduğu yeni bir yaşam şeklinin ayrılmaz parçası haline gelmiştir.²

Günümüzde toplumların, diğer toplumlarla aralarındaki barış, sevgi ve kardeşlik ilişkilerini yaşama geçirmede spor olgusu, önemli bir işlev görmektedir. Futbol ise belli kitleler için tıpkı kumar, içki ve ilaç bağımlılığı gibi vazgeçilmez bir dürtü haline gelmiştir. Futbolun bu denli ilgi ve özellikle de seyirci açısından çok büyük çekiciliğinin olması futbolun başlı başına bir sektör olarak ele alınmasına yol açmıştır.³

Spor müsabakalarına seyirci olarak katılım, geçmişte antik çağlara kadar uzanan bir gelenek olmanın yanı sıra, günümüzde, özellikle modern toplumlarda serbest zamanları değerlendirmeye yönelik sürdürülen faaliyetler içerisinde yer alan genel bir uğraşıdır.⁴Spor seyircileri özellikle futbol seyirciliği tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de son derece yaygın bir olgudur.

Seyircilerin spor etkinliklerine katılım kararlarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi, spor yöneticileri için hayati önem taşıyan, zorunlu bir çabadır.⁵⁻⁶ Çünkü spor seyircilerinin maçlara katılım kararlarını etkileyen değişkenlerin anlaşılması, profesyonel kulüplerin uygulayacağı tüm stratejik spor pazarlaması süreçlerinin temelini oluşturur.⁷

Dolayısıyla spor, seyircilerinin spor müsabakalarına katılım kararını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi ve oluşturulup, uygulanacak stratejilerle seyirci sayılarının arttırılmasına yönelik çalışmalara öncelik verilmesi gerekmektedir.

Bu sebeple seyirciler spor endüstrisinin önemli bir ögesidir. Bu nedenle seyircilerin spor müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen bütün faktörlerin bilinmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörlerin analizini yapmak ve çözüm önerileri ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararları nasıldır?

- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri cinsiyete göre değişmekte midir?
- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri okunan bölüme göre değişmekte midir?
- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri tuttıkları takıma göre değişmekte midir?
- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri yaşlarına göre değişmekte midir?
- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri futbola olan ilgi düzeylerine göre değişmekte midir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Futbol

Futbol, İngilizce’de foot (ayak) ve ball (top) kelimelerinden adını alan “ayak topu”olarak adlandırılan bir takım oyunudur. Futbol oyunu, karakterli bir organizasyon biçimidir. Oyunun en belirgin özelliği, duruma göre fiziksel zihinsel veya ruhsal niteliklerin, yaratıcı zeka, beceriklilik veya rastlantının rol oynadığı, yenenlerin ve yenilenlerin bulunduğu,uzlaşmalı kurallara dayanan eğlence amaçlı bir etkinlik olmasıdır.⁸

Biri kaleci olmak üzere, on birer kişilik iki takım arasında oynanan, küre biçimindeki özel bir topun; eller ve kollar kullanılmadan (kaleciler hariç), ayak, kafa ve vücudun diğer bölümleriyle vurulup rakip kale çizgisinden içeriye geçirilerek sayı (gol) yapılmasına dayalı bir oyun olan futbol, çağımızın en sevilen spor dalı olarak kabul edilmektedir. Bunda futbol oynayabilmek için özel bir vücut yapısına gerek olmamasının, çok kişi ile oynanmasının,ayakla oynanmasının, geniş bir alanda oynanmasının, topla oynarken daha fazla organın bilinçli olarak kullanılmasının, hareket türü zenginliğinin, mücadele zenginliğinin, olasılıkların sonsuzluğunun, tesadüf kolektivizminin ve temelde yüzyıldır değişmemiş oyun kurallarının etkisi vardır.^{9,10}

2.2.Futbol Tarihi

Futbolun ilk olarak nerede ve kimler tarafından oynanmaya başlandığı kesin olarak tespit edilememiştir. M.Ö. 2500 yılında Çin

İmparatoru Huang-Ti' in askerlerine iki direk arasından geçirilerek bir top ile çeviklik talimi yaptırdığı eski Çin kaynaklarında belirtilmektedir. Orta Asya Türklerinin “Tepük” adı verilen bir oyunu oynadıklarını Kaşgarlı Mahmud'un ‘Divan-ül Lugat-it Türk’ adlı eserinden öğreniyoruz. Günümüzde oynanan modern futbol ise İsa'nın doğuşundan sonra Roma'da askerler arasında oynanan ‘Harpastrum’ dayanmaktadır. Harpastrum Elenlerin ‘episkyres’ adlı oyunundan esinlenmiştir.¹¹

Ortaçağ'da oynanan ‘la soule’ adlı oyun da futbolla benzerlikler içermektedir. İçinde her türlü serbestlik bulunduğu için çok sert bir oyun olmuştur.“Ortaçağ'da köylüler top diye adlandırılan şişirilmiş bir işkembeye vuruyorlardı. Katolik kilisesi de onları destekliyorlardı. Örneğin topu bir ileri bir geri atmak; iyi ile şeytanın çarpışması ya da yaşam-ölüm gibi olayları vurgulamaktadır. Böylece ‘futbol’ dinsel törenlerin bir parçası oldu. Ortaçağ’ da ‘futbol’ toplumsal doku içinde bir denge ögesi olmuştur. Söylenenlerin pek çoğunda ortak bir yön vardır: İnsanlar düşmanları yendiklerinde futbol oynuyorlardı.¹²

Futbolun İngiltere’de ortaya çıkışı ayrı bir tartışma konusudur. Fransızlar bu oyunun Normanlar tarafından İngiltere’ye götürülen ‘la soule’ den türediği görüşündedirler. İtalyanlar ise İtalya’dan gitmiş olduğunu ileri sürerler. Kaynağı neresi olursa olsun; İngiltere’de 12 yüzyıldan beri futbolun oynanmakta olduğu bir gerçektir. Halk da, soylularda bu oyunu pek sevmişler ve bunun doğal sonucu olarak da futbol Britanya adalarında çok hızlı bir yayılma göstermiştir.¹³ Ancak futbol giderek köyler ve kasabalar arasında büyük bir rekabete ve bu rekabet, çatışmalara neden olmaya başlayınca 1314 yılında Kral II. Edward, yayınladığı bir fermanla İngiltere’de futbolu yasaklamak zorunda kalmıştır.¹⁴

Bugünkü oynandığı anlamda futbol ilk kez İngiltere’de başlamıştır. İlk futbol kulübü 1857 yılında kurulmuş olan Sheffield’ dir. Modern futbolun doğum tarihi ise İngiliz Futbol Birliğinin kurulduğu 26 Ekim 1863 yılıdır. Futbol çağımızın en çok sevilen izlenilen spor dalıdır.¹⁵

2.3. Türk Futbolunun Örgütlenmesi ve Yönetim Süreci

Türkiye’de futbolun örgütlenmesini üç aşamada inceleyebiliriz. Bunlardan ilki:

Cumhuriyet Öncesi Dönem (1903-1922): 1904-1905 sezonunda başlayan İstanbul Futbol Ligne dört takım iştirak etmiştir. Bu takımlar; İngiliz takımı Moda Football Club, İngiliz ve Rumlardan kurulu Kadıköy Football Club ve Rumlardan oluşan Elpis’tir. Bu lig organizasyonu için İngiltere’den ‘Constantinople Football League (İstanbul Futbol Ligi) adını taşıyan bir şilt getirtilmiştir. “Üzerinde 10 küçük gümüş levha çakılı olan bu şilde, şampiyonluğu kazanan takımların adları yazılacak, on yıl içinde bu şilde en fazla adını yazdıran takım, bu değerli ve anlamlı armağanın sahibi olacaktı. Ayrıca bu lig ile ilgili olarak James Lafontaine tarafından bir de statü hazırlanmış ve bu statü, lige katılacak takımların temsilcileri tarafından onaylanmıştır”.^{16,17}

Karşılaşmalar Kadıköy Union Club’ın sahasında (bugünkü Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumunun olduğu yer, eski adı ile Papazın Çayırı on beş gün önceden birlik yönetimine haber vermek suretiyle yapılmıştır. İstanbul Futbol Birliğinin Ana Sözleşmesindeki kuruluş amaçları şu ilkeleri içermektedir: “ İstanbul’da kurulmuş bulunan futbol kulüplerinin düzensiz aralıklarla ve örgütsüz biçimde kendi aralarında yapmakta oldukları özel karşılaşmaların izleyenlere yeterince

doymamemesi ve futbola karşı kitlesel ilgi oluşturmakta yetersiz kalması göz önünde tutularak, anılan futbol kulüplerini tek bir “Lig” içinde toplamak, futbol mevsiminin başlangıç ve bitim tarihleriyle lig karşılaşmalarının gün, saat ve hakemlerini saptamak, taraflara ve meraklılara futbol mevsimi başlamadan önce duyurulacak karşılaşmalar programının koşullar elverdiğince aksaksız uygulanmasını sağlamak, gerek ligin ve futbol karşılaşmalarının yönetiminde, gerekse belirebilecek anlaşmazlıkların çözümünde esas alınmış bulunan İngiliz Futbol Birliği (Football Association) kurallarını uygulamaktır”.^{17,18,19}

İlk şampiyonluğu İmogene kazanmış ve bu ligde ilk Türk futbolcusu olan “Fuad Hüsnü Kayacan”, Kadıköy kulübünde Bobby takma adı ile futbol oynamıştır. İstanbul Futbol Ligi'ne ilk katılan Türk takımı Galatasaray olacaktır. Galatasaray 1906-1907 sezonunda ilk kez yer aldığı beş takımlı ligi dördüncü sırada bitirmiştir. Galatasaray 1908-1909,1909-1910 ve 1910-1911 sezonlarını şampiyon olarak kapatarak, büyük bir başarı kazanacaktır. Galatasaray'ın ardından 1909-1910 sezonunda ikinci Türk takımı olan Fenerbahçe de, bu ligde mücadele etmeye başlayacak ve 1911-1912 sezonunda şampiyon olacaktır. İstanbul futbol ligi, balkan savaşı nedeniyle 1912-1913 sezonunda oynanmamıştır. İstanbul'da kulüp sayısının artması ile birlikte liglerin düzenlenmesi konusunda anlaşmazlıklar yaşanmaya başlanmış ve bunun üzerine de, başını Galatasaray'ın çektiği beş kulüp İstanbul Futbol Birliği Liginde, Fenerbahçe'nin önderliğindeki beş kulüpte İstanbul Şampiyonluğu Liginde mücadele etmişlerdir. Her iki ligin şampiyonlarının mücadelesinde (Galatasaray-Fenerbahçe) Fenerbahçe, İstanbul şampiyonu olmuştur. Galatasaray ve Fenerbahçe'nin 'ilk Türk Kulüpleri' olarak yer aldıkları, İstanbul Futbol Birliği'nin(İFB) oluşturduğu 1908 Sözleşmesi son derece önemlidir. Çünkü “bugünkü spor teşkilatını kuran kimselerin çoğu o zamanın Mekteb-i Sultani talebeleri yani Galatasaray kulübünün kurucu,

İstanbul Futbol Birliğinin yeni sözleşmesinin hazırlayıcı üyeleridir; bu nedenle, 1908 Sözleşmesi'nin kuruluşlu ilk biçimsel spor yönetimi TİCİ'nin de kurum, kavram ve karşılıklı önceliğini oluşturmaktadır".¹⁸

İFB içinde yer alan ilk Türk yönetici, Galatasaray kulübünün kurucusu ve oyuncusu olan Ali Sami Yen'dir. Ali Sami Yen ve o dönemdeki diğer yönetici tipi, dünyadaki kulüp yöneticisi modelinin benzeridir. Aktif sporculukla uğraşan kişiler aynı zamanda kulüplerin yöneticiliğini de yürütmektedirler. İFB az sayıda kulübün bir araya gelip oluşturduğu bir yapı olduğu için, hangi takımın lige alınıp alınmayacağını belirleme yetkisini de, yine bu kulüplere indirgemıştır. 1908 yılında futbol kulüplerinin tescil edilmesi başladıktan sonra İstanbul da çok sayıda kulüp kurulmuştur ve bu kulüpler İFB'nin organize ettiği ligde mücadele etmek istemektedirler ancak adeta bir karteli andıran yapısı ile İFB, bu takımların çoğunu lige kabul etmemektedir. İFB'nin katı tutumu ve kişilere dayalı yönetim biçimi, bu oluşumun sonunu hızlandıracaktır. "Kararların üretilmesinde o an güçlü durumda bulunan kişi ve kulüplerin istekleri ağır basmaktaydı. Bu mekanizma daha sonra GS ve FB rekabetinin sürekli değişen dengelerinin etkisine girmiştir. İFB'nin 1909-1910 mevsimi lig maçlarına Galatasaray'ın iki takımla katılmasını kararlaştırmasını, 'kartelci' bir keyfilikle Vefa, Beykoz, Süleymaniye, Anadolu, Türk İdman Ocağı, Hilal, Nişantaşı, Türk Gücü, Anadolu Hisarı, Progres, Telefoncular ve Ramblers kulüplerinin üyelik başvurularını reddetmesini doğal karşılamak gerekir...1910 lig maçları başlarken Fenerbahçe tertip komitesi çoğunluğun ellerinde bulunmasından faydalanarak yeni bir statü hazırlamış ve bazı kararlar almıştır. Bütün çabalara rağmen bu kararlar değişmeyince Galatasaray kulübü 1910-1911 mevsimi lig maçlarına katılmama kararı almıştır".^{17,20}

Türkiye’de futbolun yaygınlaşması ve sevilmesinde önemli etkileri olan Galatasaray ve Fenerbahçe kulüplerinin arasında yaşanan ezeli rekabet aynı zamanda Türk futbolunda egemen olma mücadelesini de, daha başından itibaren içermektedir. Bu iki kulübün 17 Ocak 1909 tarihinde oynadıkları ilk maçın üstünden bir asrı aşkın süre geçmesine rağmen, aralarındaki mücadele her daim büyük çekişmelere sahne olmakta ve iki takımın maçları dünyanın sayılı derbilerinden birisi olarak nitelendirilmektedir. Türk futbolunda ezeli rekabetin üçüncü ayağını oluşturan Beşiktaş kulübünün, bu iki takımla ilk karşılaşmaları 1924 yılında olmuştur. İstanbul Futbol Birliği içinde başlayan Galatasaray ve Fenerbahçe arasındaki hakimiyet mücadelesinde önce Galatasaray egemenliği eline geçirmiş ve 2 takımla ligde yer almıştır, ertesi yıl ise Fenerbahçe kulübü üst yönetim çoğunluğunu Rovers ve Progress kulüpleri ile birlikte ele geçirmek suretiyle yeni bir statü oluşturmuştur. Galatasaray kulübü, bu yeni statü nedeni ile o sezon lige katılmamış ve ardından İstanbul Futbol Birliği yerini İstanbul Futbol Kulüpleri ligine bırakmıştır. Galatasaray ve Fenerbahçe kulüpleri arasında daha o yıllarda başlayan futbol yönetimine egemen olma ve futbolu yönetme anlayışı hiçbir zaman terk edilmemiş ve Türk futbol yönetimi her dönem, bu iki takımın mücadelesine sahne olmuştur. İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi(İFKL) 12 Kasım 1910 tarihinde Galatasaray, Kadıköy, Fenerbahçe, Strugglers ve Progress takımlarının katılımı ile kurulmuştur. İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi’nin kuruluş amaçları, İFB’nin kuruluş amaçları ile benzerdir. İstanbul’da kurumuş olan futbol kulüpleri arasında birliği sağlamak, futbolun yaygınlaşmasına katkıda bulunmak, futbol mevsiminin başlangıç ve bitim tarihleriyle, müsabakaların gün, saat ve hakemlerini saptamak. 1910-1914 tarihleri arasında futbolun belli bir kurallar dizgesi içerisinde oynanmasını sağlayan İFKL, gerek ülkenin içinde bulunduğu savaşlar nedeniyle, gerekse de Galatasaray ve Fenerbahçe kulüpleri arasında yaşanan iktidar savaşımı nedeniyle etkili olamamıştır. Ayrıca İFKL’ye katılmaları kabul edilmeyen Anadolu Spor, İstanbul Jimnastik, Darülfünun

Terbiye-i Bedeniye, Şehremini Mümaresat-ı Bedeniye, Sanayi Mektebi ile Fenerbahçe kulübü 1913 yılında Cuma Futbol Liginin kurdular. Bu ligin 37 maddelik nizamnamesinde yer alan kuruluş amaçları şöyledir: “Türk kulüplerinin şimdiye kadar ihmal edilen umumi müsabakalarını icra eyleme ve bu suretle bir istifade-i maddiye ve maneviye temin etmek; bu maksatla, Cuma Ligine dahil olan kulüpler altısı birlik olmak üzere adedine ve kuvvetine göre birinci, ikinci ila liglere taksim olmak; İngiliz futbol kaidelerini kabul ve tatbik etmek; müsabakaların intizamına, hakemin bitarafılığına, hulasa ligin tam intizam içinde cereyanına nezaret ve müsabakaların neticeleriyle vuku bulan itirazları tetkik, neticeyi tayin, müsabaka programını tanzim, hatıra-i tahsiniyeyi (ödülleri) tayin ve tevzi, nizamnamede tasrih edilen vazifeleri icra, kulüpler arasında ahengin tam usulünü temin etmektir”.^{17,18,19,11}

İstanbul içinde ‘Cuma’ ve ‘Pazar’ ligleri oynanması ile baş gösteren karışıklık aslında 1913-1920 yılları arasında sürececek olan belirsizliğin başlangıcıdır. Bu yıllarda Türk futbol örgütlenmesinin yanı sıra Selim Sırrı Tarcan’ın çabaları ile Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti çatısında yeni bir spor örgütlenmesine de çalışılmış, ancak tüm bu çabalar sonuçsuz kalmıştır.²¹

İFKL içinde yer alan Progress kulübünün, dönemin İttihat ve Terakki Fırkası tarafından adının Altın ordu olarak değiştirilmesi ve yönetimine İttihatçı bir başkanın getirilmesi sonrasında yaşanan gelişmeler, Türk futbol tarihine siyasetle futbol arasındaki ilk birliktelik olarak geçecektir. Altınordu kulübü başkanlığını kısa bir süre sonra dönemin sadrazamı Talat Paşa yapacak ve bu kulübün diğer kulüplerle olan haksız rekabeti başlayacaktır. Altınordu kulübü, devletin tüm imkânlarından faydalanarak diğer takımlardan oyuncu transfer edecek ve diğer kulüp oyuncularını cephelerde savaşırken, tam kadro ile maçlara

çıkmaya devam ederek, şampiyonluklara ambargo koyacaktır. 1915-1916 sezonunda İstanbul Futbol Birliği Nizamnamesi uygulanacak ve bu nizamnameye göre; birinci küme’de Altın ordu, Anadolu İdman yurdu, Süleymaniye, Galatasaray ve Fenerbahçe takımları yer alırken, ikinci küme’de İdman yurdu, Erenköy, Türk İdman Ocağı, Turan, Gürbüzler ve Fenerbahçe ikinci takımı yer almaktadır. Cuma Birliği’ne karşı 1919 yılında Altın örs, Beşiktaş, Beylerbeyi, Darüşşafaka, Haliç Fener, Hilal, Kum kapı, Türk gücü, Üsküdar ve Vefa kulüpleri ‘Türk İdman Birliği’ni kurmuşlardır. İstanbul futbol liglerindeki karmaşa bununla da kalmamış, 1920 yılında İttihat spor kulübü ile birlikte yeniden faaliyete geçen Rum Elpis, Strugglers, Pera, Ermeni Birlik, Ermeni Dork, Musevi Esperance, Musevi Maccabi, İtalyan Stella ve Türk İdman Birliğinden ayrılan Beşiktaş ile Üsküdar kulüpleri, yeni bir ‘Pazar Ligi’ kurmuşlardır. “Pazar Liginin tek Türk takımı olan Beşiktaş, bu ligde hiç yenilmeden şampiyonluğu kazanmakla milletin kırık gururunu okşayacak bir başarı elde etmiş ve Pazar Ligi bir Türk takımının şampiyonluğu ile sona ermiştir”.²²

İkincisi ise; Türk Futbol Federasyonunun Kurulması ile Profesyonelliğin Kabulü Arasındaki Dönem (1922-1951): Türkiye’de Cumhuriyet öncesinde sporun gelişmesinde öncü rol oynayan futbol, ülkenin ilk spor örgütlenmesi olacak olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının(TİCİ) kurulmasında da söz sahibi olacaktır. Cuma Birliğinin kurucularının bir araya gelerek oluşturmuş oldukları yeni örgütlenmenin amacı önceleri İstanbul’daki Türk kulüplerini kapsayan yeni bir ligin kurulmasını sağlamaya yöneliktir. Bunun için eski Galatasaraylı futbolcu Yusuf Ziya Öniş’in İsviçre’den dönüşünde getirdiği ‘İsviçre Spor Teşkilatı’ nizamnamesinin, Galatasaray’dan Ali Sami Yen, Fenerbahçe’den Nasuhi Baydar ve Anadolu kulübünden Burhan Felek tarafından tercüme edilmesi ile hazırlanan 20 maddelik oluşturulan tüzük; Altınordu, Anadolu, Galatasaray, Fenerbahçe, Anadoluhisarı, Darüşşafaka, Hilal, Bakırköy,

Nişantaşı, Süleymaniye, Türkgücü ve Vefa kulüplerinin katılımı ile tartışmaya açılmıştır.^{19,23}

İstanbul'daki futbolun düzenlenmesi için oluşturulması düşünülen örgüt modeli değiştirilerek tüm spor dallarını kapsayacak biçimde yeniden düzenlenecektir. Bu değişimde kurtuluş savaşı sonrasında tüm ülkeye model olacak bir örgütlenme biçiminin oluşturulması gerektiği düşüncesi etkili olmuştur. 22 Mayıs 1922 tarihinde tüzel bir kişilik kazanan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı sonrasında spor federasyonlarının kurulma süreci başlamıştır. TİCİ'nin ilk başkanı ise Ali Sami Yen'dir. Futbol Federasyonu 13 Nisan 1923 tarihinde 'Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi' adı ile resmen kurulmuş ve başkanlığına Yusuf Ziya Öniş seçilmiştir. Futbol federasyonu kuruluşundan kısa bir süre sonra, Uluslar arası Futbol Federasyonu'na (FİFA) üyelik başvurusunda bulunmuş ve FİFA tarafından 21 Mayıs 1923 tarihinde üyeliğe kabul edilmiştir, bu tarihten sonra Türk futbolu için uluslar arası müsabakalar yapabilme olanağı doğmuştur. İlk milli maç, Cumhuriyetin kuruluşu öncesinde 26 Ekim 1923 tarihinde Romanya milli takımı ile yapılacaktır. 'Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi' ismi 5 Aralık 1925'te 'Türkiye Futbol Federasyonu' olarak değiştirilecektir.²⁴

Türk sporunun ilk örgütü olan TİCİ tarafından organize edilen amatör ligler 1923-24 sezonundan itibaren, İstanbul-Ankara-İzmir-Eskişehir-Adana ve Trabzon'da oynanmaya başlanmıştır. Lig örgütlenmesinin yeniden ve düzenli bir biçimde başlaması ile birlikte Türkiye'de futbola olan ilgi de katlanarak artmaya devam etmiştir. 1923-1937 yılları arasında adı geçen iller de oynanan futbol karşılaşmalarının yanı sıra Türk milli takımı ve Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş gibi kulüp takımları, özel maçlar yapmak suretiyle Türkiye'de futbola duyulan ilginin canlı kalmasına katkıda bulunmuşlardır. Türk futbolunda ayrıcalıklı

bir yere sahip olan üç büyük kulübün, etkisi ve aralarındaki çıkar birlikteliği 1931-32 sezonunda 8 takımlı İstanbul futbol liginde hâsılat taksimi konusunda yaşanmıştır. “Galatasaray ve Fenerbahçe kulüpleri hâsılat taksiminde bazı haklar ileri sürmüşler, bunun kabul edilmemesi karşısında da ligden çekilmişlerdir. Ligin üçüncü haftasında Beşiktaş da hâsılatın bölünmesi konusunda Futbol Heyeti ile anlaşmazlığa düşmüş ve Siyah Beyazlı kulüp de takımını ligden çekmiştir”.²⁵

Futbol federasyonunun 1936 yılında aldığı kararla, 1937 sezonundan itibaren ‘Milli Küme’ maçları, İstanbul liginden ilk dört takım, Ankara ve İzmir liglerinden de ilk iki takımın katılımı ile oynanmaya başlanmıştır. Milli Küme maçlarının 1950 yılına kadar oynanması, daha sonra oluşturulacak olan ‘Milli Lig’ organizasyonu için son derece önemli bir deneyim olmuştur. Dönemin ekonomik zorlukları ve savaş sonrası yaşanan sıkıntılar nedeniyle ‘Milli Küme’ organizasyonundan vazgeçilmiş ve tekrar eski lig düzeninde karşılaşmalar oynanmaya devam etmiştir. 1950 yılı Türk Siyasi tarihinde tek parti döneminin sona ermesi ve yeni bir dönemin başladığını göstermesi açısından büyük önem taşır. İktidar değişikliği sonrasında tarımdan, sanayiye, büyük kentlerde yeni düzenlemelere kadar pek çok alanda yaşanan değişim, sporda da hissedilecek ve 1951 yılında futbol federasyonunun profesyonelliği kabul etmesi ile başlayacaktır. BTGM döneminin başladığı 1938 yılından beri dışlanan futbol ve futbol kulüpleri, profesyonelliğin kabulü sonrasında yeniden ön plana çıkacaklar ve Türkiye’de futbol, sporun lokomotif olmaya yeniden başlayacaktır.¹⁷

Üçüncü dönem ise; Profesyonellik Sonrası Dönem(1951-) Türk futbolunda İttihat Terakki tarafından yönetilen Altın ordu kulübü ile başlayan ve sonrasında Güneş kulübü ile devam eden profesyonellik, yasalarda yasak olduğu için gizli biçimde uzun yıllar boyunca sürdürülmüştür. Futbol federasyonunun 1951 Temmuzunda aldığı kararla

birlikte artık futbolda profesyonellik dönemi resmen başlayacaktır. Kulüpler amatör kuruluşlar oldukları için dönemin federasyon başkanı Ulvi Yen al'ın geliştirdiği pratik bir çözüm ile profesyonellik kabul edilmiş oluyordu. Buna göre; "kulüplerimiz amatördürler, ancak bazı futbolcularını mukaveleye bağlayabilirler. Ancak profesyonel takım kuran kulüpler amatör liglere de takım çıkarmak zorundadırlar".²⁶

Profesyonelliğin kabulü sonrasında İstanbul, Ankara ve İzmir'de amatör olarak ve mahalli biçimde örgütlenen ligler, profesyonel hale dönüşecektir. Bu kararın alınmasında ve uygulanmasında dünya futbolunda uygulanan profesyonelliğin de etkisi olacaktır. Değişen siyasi iktidar ve siyasi dengeler sonrasında Türk futbolunun yörüngesi de değişecektir. Türkiye'nin NATO'ya girmesi sonrasında dış politika alanında başlayan gelişmeler sonucunda, futbolda da Türkiye artık Avrupa grubunda mücadele edecek ve 10 Şubat 1962'de Avrupa Futbol Birliği olan UEFA'ya üye olacaktır. Türk takımlarının, Avrupa kupalarında mücadele etmeye başlamaları ile birlikte Türkiye'deki futbol tarihinde yeni bir dönem başlayacak ve futbol kulüpleri de tıpkı dış politika alanında olduğu gibi Avrupa içinde başarı elde etmeye ve orada adını duyurmaya çalışacaktır. Profesyonelliğin kabulü sonrasında 1952 yılında İstanbul'da Profesyonel lig mücadelesi sekiz takımın katılımı ile başlayacaktır. İstanbul profesyonel ligini; Ankara, İzmir, Adana profesyonel ligleri takip edecektir. Ancak asıl gelişme 1959 yılında Türkiye 'Milli Lig' inin kurulması ile sağlanacaktır. İstanbul'dan 8, Ankara ve İzmir'den 4'er takımla başlayan "tek kümeli 'Milli Lig', hem Türkiye'nin ekonomik bütünleşmesinin büyük ölçüde tamamlandığının, hem futbolculuğun çağdaş süreçlere girerek meslekleştığının somut ifadesidir...1963'de başlatılan planlı kalkınma döneminin teşvik önlemleriyle yerel sermayenin yer yer İstanbul'a ve İzmir'e kafa tutabilmesinin zemini yaratılıyordu. Yani, 'kentler arası rekabet' için çok uygun bir ortam oluşmuştu".¹⁷

1963-64 sezonunda Türkiye 2.futbol ligi ve 1967-68 sezonunda da Türkiye 3.futbol ligi kurulacaktır. İkinci ve üçüncü futbol liglerinin oluşturulması ile birlikte Türkiye’de futbol ve futbola duyulan ilgi daha da artacaktır. Kendi kentinin takımlarını izlemek isteyen ve onların başarısı ile gururlanan halk için futbol artık vazgeçilmez bir eğlence kaynağı haline gelmiştir. 1960’lı yıllar dönemin ekonomik koşullarının da etkisi ile İstanbul-İzmir gibi kentlerin dışında kalan pek çok kentin gelişmeye ve bunun sonucunda da dönüşmeye başladığı sürecin başlangıcı olacaktır. Gelişmeye başlayan bu kentlerin, kendilerini ifade edebilmelerinin bir yolu da yeni futbol takımları kurmaları ya da kent içinde var olan takımları birleştirerek tek bir kent takımı oluşturmalarından geçmektedir. Bugün faaliyette olan kulüplerin büyük bir çoğunluğu 1960 sonrasında kurulmuşlardır. Anadolu sermayesi; özellikle İstanbul ve İzmir sermayesine karşı kendi sesini duyurabilecek bu takımların kurulmalarını desteklemiştir. Futbol federasyonunun özerkleştirildiği 1988 yılına kadar geçen süre içinde, futbol diğer spor dalları gibi BTGM bünyesinde faaliyet göstermekteydi. Dünyada değişen futbol yapılanmasının Türkiye’ye de uyarlanabilmesi için gerekli olan düzenleme, futbol federasyonunun özerk bir hale getirilmesinden geçecektir. Neoliberal politikaların uygulandığı, profesyonellik fikrinin büyük önem kazandığı bir dönemde, futbolda da profesyonelliğe vurgu yapılması tesadüf değildir. Neoliberal anlayışın en önemli göstergelerinden olan tüketim olgusunun yaygınlaştırılabilmesi için metalaşmanın yaygınlaştırılması gerekmektedir. Metalaşmanın yaygınlaştırılması içinse profesyonelleşme son derece önemlidir.¹¹

Profesyonelliğin yoğun olarak geçerlilik kazandığı yeni futbol anlayışı tüketim ideolojisinin devreye girmesi için sınırsız fırsat imkânı yaratacaktır. Kulüplerin profesyonel bir biçimde yönetilmesi, adeta bir şirketi andırması da yine bu dönemin eseri olacaktır. Futbolcuların serbest

dolaşım hakkının sağlanması, formların ve kulüp ürünlerinin ön plana çıkartılarak, taraftarlığa yeni bir rol biçilmesinde de bu etki bulunmaktadır. Profesyonel futbolun para etmesini sağlayacak olan ise naklen yayınlardır. Futboldaki profesyonelliği ve yeni yapılanma biçimini gerçekleştirebilmek için dönemin iktidar partisinin verdiği yasa teklifi şu gerekçeler ile TBMM'ne sunulmuştur: "Günümüzde futbol, ülkelerin tanıtımında da çok önemli rol oynamaktadır. Haberleşme araçları, özellikle televizyon, futbolu evlere kadar getirmekte ve önemli futbol müsabakaları ile birlikte karşılaşmanın yapıldığı ülkelerde sevilerek izlenmektedir. Milli ve milletlerarası münasebetlerde böyle önemli bir yer tutan futbolun gelişmesinde ve yayılmasında, profesyonel futbolun rolü büyüktür. Ülkemizde de her geçen gün gelişen profesyonel futbolun, batıda olduğu gibi profesyonelce yönetilmesi zaruret haline gelmiştir. Profesyonel futbolun, amatör futbol şartlarına göre düzenlenmiş teşkilat ve kaidelerle yönetilmesi çeşitli aksamalara yol açtığı o günün koşullarında sıklıkla ifade edilmeye başlamıştır. Bu nedenle, profesyonel futbolun, profesyonelce yönetilmesi böylece futbolumuzun daha ileriye götürülebilmesi maksadıyla özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe haiz Türkiye Futbol Federasyonunun kuruluş ve görevleri hakkındaki bu kanunun hazırlanması gerekmiştir".^{27,28}

3461 sayılı TFF yasası, 7 Haziran 1988 gün ve 19835 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.3461 sayılı TFF yasasının 2.maddesi federasyonun görevlerini şu şekilde sıralamıştır:

- 1- Profesyonel futbol faaliyetlerini yürütmek, profesyonel futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak, bu konularda her türlü düzenlemeyi yapmak, kararlar almak ve uygulamak.

2- Milli ve milletlerarası kaidelerin ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak ve Türkiye'yi, futbol ile ilgili konularda, yurt dışında temsil etmek.

3- Yurt içi ve yurt dışı profesyonel futbol faaliyetleri ile milli müsabakalar için plan, program ve benzeri her türlü düzenlemeyi yapmak ve başarılı sonuç sağlanması için gerekli tedbirleri almak.

Bu üç madde Türkiye'de futbolun daha profesyonel bir hale getirilebilmesi için gerekli düzenlemeleri içermekte iken aynı zamanda ülke içinde yer alan amatör futbolu tamamen dışlamakta ve kaderine terk etmektedir. Böylesi sakat bir yapılanma modeli daha baştan ülke futbolunun gelişmesi ve ilerlemesinin önünü tıkamakla kalmamakta, 1980'li yılların toplumsal değerlerinin futbol sahalarına da sirayet etmesine imkân tanımaktadır. Artık futbol ve futbola biçilen model değişmiştir, bu yeni modelde futbol toplumsal yaşamın tam ortasında olmazsa olmazlarından birisi haline getirilmiştir. Futbolun değerleri, varolan sosyal ve ekonomik yapının değerleri ile örtüşür hale gelmeye başlamıştır. Futbol artık profesyonelliğin içinde yer alan ve medya ile birlikte daha da büyüyecek, etkisini arttıracak bir oyun/gösteri haline dönüştürülmüştür. Futbolun özerkleşmesi ve profesyonelliği ön plana çıkartan federasyon yapısı, amatörlükle profesyonelliğin iki başlı bir yapılanma ile yönetilmesiyle sonuçlanmış ve yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılabilmesi için, 17.6.1992 tarih ve 3813 sayılı kanunla, profesyonel ve amatör futbol faaliyetleri özerk Türkiye futbol federasyonu bünyesinde bir araya getirilmiş ve 3461 sayılı TFF yasasının 2.maddesindeki profesyonel futbol ibaresi kaldırılmıştır. 3813 sayılı kanun 10.6.2004-5175/1 ile değiştirilmiştir. Futbolda birinci ligin ağırlığı 5.maddedeki genel kurulun hangi üyelerden oluştuğunun incelendiğinde net bir biçimde ortaya çıkmaktadır. (5175/2).²⁹

2.4. Form Değiştiren Futbol Anlayışları

Futbol, içinde bulunduğumuz dönemin en etkili iktidar nesnelerinden bir tanesine dönüşmüştür ve bu yüzden de futboldan söz ettiğimiz her an, aynı zamanda ekonomiden, siyasetten, kimlikten, şiddetten ve toplumsal yaşamdaki bir takım değişimlerden ve sıkıntılardan da söz ediyor olmaktadır.³⁰

Bir oyun olmanın ötesinde futbol, toplumsal yaşam içerisinde bir 'minyatür' model olarak işlev görmekte ve onun üzerinden toplumsal yaşama bir takım rol ve değer transferleri gerçekleştirilmektedir. İşte bu yüzden futbolun 'endüstriyel futbol' olarak adlandırılması sonrasında oynanan oyunun artık futbol olmadığına net bir biçimde dile getirilmesi büyük önem arz etmektedir.³¹ Futbol, günümüzde sadece var olan statükonun korunmasına katkı sağlamamakta aynı zamanda yeni dönemin ekonomik değerlerinin geniş kitlelere ulaştırılması ve benimsetilmesinde de etkili bir ajan konumunda bulunmaktadır. Günümüzde futbol bir iletişim sistemi ve dili oluşturmanın yanı sıra beraberinde futbolla birlikte hareket eden bir takım mekanizma ve kurumları da yaratmaktadır. Bu çerçevede futbol tartışılır iken neo-liberal ekonomi anlayışının ve dünya görüşünün de meşrulaştırıldığı bir zeminden söz etmemiz gerektiğini unutmamalıyız. Yeni futbol anlayışı ve düzenine getirilecek olan eleştiriler bir anlamda var olan ekonomik düzen ve politikalara getirilecek eleştiriler olarak da okunabilir, futbol üzerinden meşrulaştırılan değerlerle, sanayi-ekonomi üzerinden meşrulaştırılan değerlerin paralel olduğunu görebiliriz. Halkın oyunu olarak ortaya çıkan futbol, zaman içinde kabuk değiştirmeye başlamış ve günümüzde endüstriyel futbol adı altında bir iş organizasyonuna dönüşmüştür.³²

Futbolun bünyesinde taşıdığı mistik, dinsel, sınıfsal özelliklerin yanı sıra sembolik değerlerle kurmuş olduğu bağlantı bu oyunun önemini daha da arttırmıştır. Futbolun 1980’li yıllarda ön plana geçmesinde dünyada yaşanan ekonomik gelişmelerle, bu gelişmeleri sağlayan ideolojik yapı ile futbol arasındaki birliktelik etkili olmuştur. 1980’lerde tüm dünyada yaşanan liberal dalga, futbolu da etkilemiş ve futbolun metalaşma sürecinin hızlanmasını sağlamıştır. Kültürel olanın ekonomik olandan ayrı tutulamadığı bu yeni dönemde kültür sanayileri (kitle iletişim araçları, turizm, boş zaman faaliyetleri, spor) ekonomi açısından vazgeçilmez faaliyetlere dönüşmüşlerdir. Tüketim ideolojisi ve yaşam tarzının kitlelere benimsetilmesinde kitleleri etkileme gücü hayli yüksek olan futboldan yararlanılmıştır. Bu yeni dönemde devletin piyasaya müdahalesini öngören ulusal kalkınma planları-politikaları ile ulusal düzeydeki rekabetin yerini serbest piyasa ekonomisi ve uluslararası rekabet almıştır. Neo liberalizm ve serbest pazar kriterlerinin (rekabet, üreticilik, serbest değişim, verimlilik) geçerli olduğu bir ekonomi politikası anlayışı tüm dünyada uygulanmaya başlanmıştır. Üretim anlayışındaki bu değişim, toplumsal ve kültürel alanda da kendisini gösterecektir. Kapitalizmin dönüşmesine ve dünyanın giderek tek bir pazar haline getirilmesine yol açan bu yeni süreç “Küreselleşme” olarak nitelendirilmektedir.^{11,20,30,32}

Futbol, küreselleşmenin son evresidir. Futbol imparatorluğu tartışmasız en evrensel imparatorluktur. Otoritesi çok daha eksiksiz ve sağlamdır, çünkü barışçıldır. “Futbol, küreselleşmenin; demokrasiden, piyasa ekonomisinden ya da internetten kesinlikle çok daha fazla ilk örneğidir”.³²

Tablo 2.1: Türkiye’de Futbol Dünyası³³

Dönemler	Büyük Kulüplerin Oluşması-Rekabeti	Kurucular-Yöneticiler	Ligler-Kupalar	Futbolun Önem ve Anlamı
1900-1950	“Merkez”de üç büyükler	Okullu-mahalleli ağabeyler, oyuncular, bürokratlar, zenginler, siyasetçiler	Yerel	Kimlik/rekabet futbolu
1950-1980	Merkez-Çevre (Anadolu Kent Kulüpçülüğü)	Bürokratlar, siyasetçiler, işadamları	Yerel-ulusal	Etki/nüfuz futbolu
1980-2000’ler	Uluslararası – Merkez-Ulusal Kimlik, Ulusal Çevre	İşadamları, yöneticiler, siyasetçiler	Küreselleşme	Siyaset ve ticari futbol
Dönemler	Oyuncular ve Yetiştirme Biçimleri	İzleyiciler	Taraftarlığın Dışavurum Biçimleri	Polis Yönetimi
1900-1950	Amatör-gizli profesyonel, mahalle, okul, işyeri, altyapı	“Okullu”, mahalleli, işyerinden taraftar-potansiyel oyuncu	Tezahürat, “yaşa aslan”, “kaynana zırlıtısı” (stat içi-dışı)	Az sayıda, sakin
1950-1980	Profesyonel altyapı, transfer	Taraftar, fanatik	Tezahürat, “Hastayız sama en büyük biziz, başka büyük yok”, bayrak, pankart, maytap (stat içi dışı amigolar)	Çok sayıda Eğitimsiz sindirici baskı
Dönemler	Basın	Kulüplerin Niteliği ve Gelirleri	Futbol Federasyonunun Niteliği	Sosyal Kimlik Yoğunluğu
1900-1950	Yerel basın ve devlet radyosu	Gönüllü oluşum, dernek-dışa kapalı camia-seçkinci aidat-bağış-gönüllü birlikler	Bağımsız sonra devlet kontrolünde	Çok güçlü: yerellik, cemaatçilik “zafer ve biz”

1950-1980	Ulusal basın, devlet radyo ve televizyonu	Dernek-dışa daha geniş açılım-aidat-bağış-gişe hâsılatı	Devlet vesayeti altında	Kısmen gülcü: Yerinden taşan yerellik-kimlik bunalımı ve çatışmalar-ulusalcılık "zafer ve güven
1980-2000'ler	Ulusal, uluslararası basın, devlet radyo ve TV'si, özel radyo ve TV'ler, internet basın siteleri ve uydu kablolu ve dijital TV kanalları	Dernek ve yarı açık şirketleşme-genel kurulların giderek genişlemesi, gişe hâsılatı, naklen yayın ve reklam gelirleri, ürün satışları	Özerkleşme naklen yayın ihalesi düzenleme tekeli, sponsor gelirleri	Daha dengeli: Ulusal-uluslararası; zevk, keyif ve çok kültürlülük, çok aidiyetlilik, yeni cemaatçilik "zafer ve eğlence" futbol çeteleri

2.5. Seyirci

Sosyolojik açıdan bakıldığında seyirci: teşkilâtsız topluluklar, toplantı devamlılığı kısa olan ve gerçek bütünlüğü bulunmayan sosyal gruplar olarak ifade edilir. Sokakta biriken meraklılar kalabalığı, maç seyircileri, konferans dinleyicileri, trafik ışığında geçmek için yığılanlar, vapurdaki insanlar, geçici ve gerçek bütünlüğü olmayan topluluk olarak kabul edilmektedir.³⁴

Bir karşılaşmayı, yarışmayı izleyen kişiye "seyirci" denir. Başka bir tanımda ise; çıkarı aynı olan ve bir spor yarışmasında aynı tepkiyi gösteren daha önce organize edilmemiş insan grubuna "seyirci"

denmektedir. Seyirci topluluklarından belli rutinleri izleyen nispeten pasif kitleler olarak söz edilmektedir.³⁵

Seyircinin davranışını anlamlı şekilde etkileyen sebepler şöyle sıralanmaktadır:³⁶

- Kalabalığın büyüklüğü,
- Kalabalığın yoğunluğu,
- Seyircilerin durduğu yer,
- Oturarak ve ayakta seyretmek,
- Birlikte söylenen şarkı ve türküler,
- Kalabalığın gürültüsü.

Yukarıda tanımlandığı gibi, spor yansımalarında aynı tepkiyi gösteren, daha önce organize edilmemiş insan grubuna seyirci denmektedir. Seyirci, oyun gösteri veya spor müsabakalarını, olayın meydana geldiği yerde bulunarak gören kişidir.³⁵

2.5.1. Futbol Seyircisi

Futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer branşlardan farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldığında, seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak farklı kimliklerle bu faaliyetlere katıldığı gözlenmektedir. Futbol müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde şahsiyetin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisiyle çeşitli arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldiği bir ortam olmaktadır.³⁷

Seyirci; oyun gösteri veya spor müsabakalarını, olayın meydana geldiği yerde bulunarak gören kişidir.³⁹

Sosyal psikoloji açısından yapılan bir incelemede seyirci “grup” olarak ele alınmaktadır. Çeşitli grup tanımları arasında ortaya atılan ve grubu “belli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla birlikte hareket eden bireylerin oluşturduğu topluluk” şeklinde tanımlayan yaklaşım, spor seyircisine uygunluk göstermektedir.⁴⁰

Seyirci, kolektif bir kimlik içinde kazanmanın ya da zaferin güzelliğini, kaybetmenin acısını yaşamaktadır. Takım tutmak psikolojisinin ya da toplumsal gerçeğin altında bu yatmaktadır. Kazanmak ve kaybetmek gerçeği ile birlikte seyircide kendine güven, haz duymak, hırslanmak, kıskanmak gibi duygular yaşam deneyine girmektedir. Böylelikle, günümüz sanayileşmiş ve kentleşmiş toplumlarında spor en önemli ve en etkin kitle kültür kurumlarından biri haline gelmekte ve geniş yığınların katıldığı bir olgu kimliğine dönüşmektedir.³⁸

2.5.2. Futbol Seyircisinin Özellikleri

Futbol seyircisini sosyolojik açıdan incelediğimizde “Geçici teşkilatsız insan birikimi” şeklinde ifade edilmektedir. Bu birikim ne cemiyettir, ne cemaattir, ne de menfaat birliğidir. Onlar geçici teşkilatsız bir topluluktan ibarettirler. Yani böyle bir topluluk, muayyen bir maksat ve sebeple veya sebepsiz olarak bir araya gelerek bir süre sonra dağılırlar. Cami cemaatleri, sinema, tiyatro ve spor seyircileri bu gibi topluluklar içerisine girmektedir. Bunlar belli bir teşkilatlanmaya sahip olmadıkları gibi, üyeleri arasında karşılıklı bir ilişkide söz konusu değildir. Maddi ve fiziki

alanı, belirli lideri, iş bölümü ve statü sistemi olmayan bir gruba “kalabalık” da denilmektedir.⁴¹

Siyaset Bilimcileri futbol seyircisini menfaat birlikleri içerisinde düşünmüşlerdir. Menfaat grupları “birlikleri; muayyen gayeleri tahakkuk ettirmek için meydana gelen gruplardır”. Yani organize olmuş gruplardır. Bunlar baskı ve menfaat gruplarıdır. Siyaset bilimciler, menfaat gruplarını maddi ya da manevi menfaatleri sağlamak için birlikte hareket eden gruplar olarak tanımlamaktadırlar. Menfaat grupları, baskı gruplarının kuvvetli bir takım temellerine dayanır. Üyelerin sayısı, mali kaynaklar, organizasyon ve sosyal statü⁴² bu temel unsurları oluşturmaktadır. Öte yandan futbol seyircileri aşağıda belirtilen özellikleri taşımaktadır:⁴³

- Futbol seyircisinin üyeleri arasındaki belli ölçüde bir ilişki ve iletişim vardır, bu takım taraftarlığına duyarlı bir ilişkidir,
- Taraftarlık sebebiyle müşterek bir düşünce vardır.
- Teşkilatlanma vardır,
- Futbol seyircileri heyecan kitlesi hüviyetinde olduğu için kolay provoke edilebilir, heyecan kitlesinin mantığı yoktur,
- Futbol müsabakası Oyuncularının müeyyidelerinin caydırıcılığı sebebiyle temkinli davranışa da meyillidirler,
- Futbol seyircisi müdahale etmeye az, feli ve harekete çok kabiliyetlidir,
- Kitlede şuurlu şahsiyet kaybolur, şuur altı ile hareket eden şahsiyet hâkimiyet kazanır,
- Fikirler ve sirayet kaybolur, şuuraltı ile hareket eden şahsiyet kazanır,
- Fikirler sirayet yolu ile aynı istikamete yönelir,

- Telkin olunan fikirlerin hemen icrasına başlama isteği zuhur eder,
- Önceden tahmin edilen hareketleri vardır (tezahürat yapar, hakeme kızabilir, tepki gösterip maçı terk edebilir, slogan atabilirler).

2.6. Taraftarlar

Taraftarlık; yani bir şeyden, bir görüşten, düşünceden ya da birinden yana olma, ondan yana saf tutma.⁴⁴ Arıkan'ın çalışmasında taraftar terimi, bir spor kulübüne bağlı olan, onunla ilgilenen, onu destekleyen bireyler için kullanılır.³⁹

Taraftarlar spor kulüplerinin faaliyetlerini maddî ve manevî destekleyen, kulübün hizmetlerini belirli bir ücret ödeyerek satın alan, her türlü zorluğa rağmen takımına destek olmak için yurt içi ve yurt dışı deplasmanlara giden kulübün esas pazarını oluşturan halk kitlesidir.⁴⁵ Çakmaklı'ya göre, insanlar ara sırada taraftarlık menfaatine bir olaydır, herkesin aynı şekilde düşmesi kolay değildir. Dünyadaki insanların hepsi birbirinden farklıdır.⁴⁶ Futbol takımı taraftarlığını psikolojik ve sosyal nedenlerden ortaya çıktığı söylenebilir. Her toplumda bireylerin çeşitli gereksinimleri vardır. Bireyler bunları dürtü ve güdüleriyle davranışlara dönüştürürler ve bir ihtiyaçtan doğan doyuma ulaşırlar. İşte takım taraftarlığının temelinde bu yatmaktadır. Taraftarlar zaman zaman kendi özel yaşamlarındaki beklentilerini ve unutulmanın takımı veya kulübünün başarıları ile doyurmaktadır.⁴⁷ Taraftarlıkta takımın başarısını engelleyen her şey bizim zararımızdır ve moralimizi bozar. Kimdir başarımızı engelleyen, küfrün enkötüsüne layık bulduğumuz sporcular grubu? Cevabı basittir: "karşı takım". Aslında dünyalarını taraftarlığa bağlamış kişilerin sporseverlikleri mümkün olmadığı gibi futbol sevgileri de sorgulanmalıdır.⁴⁸

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de futbol takımı taraftarlığı toplumumuzun önemli bir kesimi için büyük değer taşımaktadır. Bazen futbol takımların arasındaki rekabet, bu kesim için ülkenin çeşitli politik ve ekonomik sorunlarından daha da ilgi çekici olabilmektedir. Futbol takımı taraftarlığının psikolojik ve sosyal nedenlerden ortaya çıktığı söylenir.³⁸

Takım tutma ve taraftar olmanın psikolojik anlamı ve bu olayın kişinin hayatındaki yerini iyi bilmek gerekir. Bir taraftar için tuttuğu takımın başarısı, kendisi için bir tür güvence ve iftihar duygusunun kaynağı kabul edilmekte başarısızlığı ise tersine, kişisel bir kayıp duygusunun uyanmasına sebep olmaktadır. Birçok seyirci, spor organizasyonlarına iştirak etmek için uzun zaman harcarlar, bilet kuyruğunda beklerler. Kendi takımının oyununu seyrederler ve sonuca göre reaksiyon gösterirler. Spor bu gibi kişilerin yaşamında önemli rol oynar. Taraftarların takımını ve sporcuları izlemesinde birçok sebep vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Onları izlemeye gitmekte kendini zorunlu hissetmek aksiyon gösterirler. Spor bu gibi kişilerin yaşamında önemli rol oynar. Taraftarların takımını ve sporcularını izlemesinde birçok sebep vardır.
- Hoşlanmak.
- İlişkili hissetmek (takım veya sporcuyla).

Ayrıca, spor olayların televizyonda izlemek, gazete ve haber kaynaklarından takip etmek, devamlı onlarla ilgilenmekte taraftarlığın belirtileridir.⁴⁹

Türkiye'deki futbol adına gerçekleştirilen bütün proje ve etkinlikler bu hedef kitleyi(taraftar) esas almaktadır. Sadece futbolun değil her türlü ideolojik ve siyasi projelerinde, hedefi olan taraftar kitleleri hakkında bugüne kadar çok geniş ve orta yaşlılardan oluştuğu izlenimini veren taraftar kitlelerinin aynı oranda ve büyük ölçüde kentle, değişimle sorun yaşadıklarına dair bir değerlendirme yapılabilir. Bunun için de ülkenin gençler açısından ortaya koyduğu tablo esas alınmaktadır. Türkiye’de futbol denildiğinde kazanmaya endeksli şiddetin yaşandığı ve yaşanmakta olduğu bir ülkedir.⁵⁰

Ülkemiz için pek geçerli olmasa da taraftarlık tercihini belirleyen ana etmen bölgeciliktir. Bir bölgede yaşayan insanlar o bölgenin futbol takımını desteklemektedirler.“Oysa Türkiye’de, basının ulusal gazete-yerel gazete ayrımı gibi bir ulusal takım ve yerel takım ayrımı vardır”.⁵¹

Bu sebepten dolayı Fenerbahçe, Galatasaray,Beşiktaş takımları Türkiye’de en çok taraftarı olan takımlardandır. Çünkü Türkiye’nin her bölgesinde taraftarları mevcuttur. Doğan⁵⁰ bu durumu sosyolojik açıdan şöyle izah etmektedir; *"Siz bakmayın benim Yozgatlı, Ankaralı, Sivaslı, Çorumlu olduğum, ben Cimbomluyum, ben Fenerliyim, ben Beşiktaşlıyım, bu cevapların ortaya çıkardığı gerçekte soruya muhatap olan kişilerin üzerinde derin bir psikolojik baskı olarak hissettikleri kentsel mensubiyetlerin ve daha çok da taşrasal ezikliğin tutulan takımla bertaraf edilmiş olacağı düşüncesi yer alır"*.⁵⁰

Bölgeciliğin yanı sıra bir futbol kulübü belli bir kimlikte olanların kulübü de olabilmektedir. İngiltere’de Manchester United dokuma işçilerinin, Arsenal silah fabrikası işçilerinin, Nottingham Forest kömür

işçilerinin, Liverpool liman işçilerinin takımı olarak da bilinmektedir. İskoçya'da büyük bir geleneksel rekabetin süre geldiği Celtic ve Glasgow Rangers takımlarının taraftarlarında da böyle bir kimliksel farklılık söz konusudur. Celtic takımı Katoliklerin, Glasgow Rangers takımı Protestanların takımı olarak bilinmektedir. İspanya'da da Barcelona ve Real Madrid rekabetinin altında ilginç olgular yatmaktadır. "Barça yandaşlarının -Katalanların- Real Madrid'i düşman olarak görmeleri; onu merkezi iktidarla özdeşleştirmelerinin sonucudur". İspanya'da Barcelona Katalanlar, Real Madrid ise Kralcılar olarak tanınmaktadır.⁵²

Türkiye'deki bütün toplumsal ilgi ve beğeniler gibi, futbola duyulan ilgi, futbola verilen önem anlık gelip geçici istikrarsız ve samimi olmamaktadır. "Ölmeye ölmeye geldik" diyen taraftarların hepsi maçlara bedava girmek, bedava deplasmana gitmek için olmadık yollara başvurmaktadır. Herhangi bir takımla özdeşleşmenin, taraftan olmanın bir tek biçimi vardır. O da tuttuğu takımın başarılı olmasıdır.⁵³

Taraftar, entelektüel son derece farklı, köken, eğitim, sosyo-ekonomik grup ve değişik mesleklere ait insanlardan oluşurken, futbolun ortak paydası içinde bir araya gelebilmektir. Eğer aynı şeyleri düşünebiliyorlarsa, aynı takımın taraftarıysa, birbirlerine arka çıkıp desteklemektedirler. Eğer farklı düşünüp desteklerlerse kavga ederler hatta yaralayıp öldürebilirler. Bu durum fanatikliğin bir göstergesidir.⁵⁴

2.7. Futbolda Şiddet

Etimolojik yönden, şiddet sözcüğünün dilimize Arapçadan geçtiğini herkes bilir. Kamus-i Türki'ye bakıldığında, şiddet; serlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma anlamına gelmektedir. "Şedit" ise sert, katı

ve şiddetli demek."Şeddat" da serlik ve kızgınlığıyla tanınan ünlü eski Yemen hükümdarının adıdır. Yabancı dillerde, örneğin Fransızcada, şiddet(violence);bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak da dayattırmak; şiddet uygulama eylemi, zorlama saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak tanımlanıyor.⁵⁵

Şiddet; bir hareketin bir kuvvetin veya gücün değerlendirilmesi, sert hareket etmek, sert davranmak, kaba kuvvete başvurmak şeklinde tanımlanmıştır.³⁴

Şiddet sözcüğü genel anlamda, aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini kaba ve sert davranışı, eylemi nitelendirir. Şiddet özel olarak saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri taşlı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, ferde ve topluma zarar eylemlerini kapsar.³

Şiddet olaylarının, bireysel ve toplumsal etkenlerin birlikte şekillendirdiği olaylar olduğu, bireysel düzeyde yaşanan şiddet olaylarının, bireyin içinde bulunduğu toplumsal koşullardan ayrı düşünülemeyeceği, aynı zamanda toplumsal düzeyde yaşanan şiddet olaylarının da, bireyin kişilik özelliklerinden ayrı tutularak değerlendirilemeyeceği söylenebilir. Böylece gelişimini sağlıklı toplumsal koşullarda tamamlamış bireylerin sağlıklı toplumsal yapılar meydana getireceği, toplumsal koşulların yetersizliğinin ise sağlıklı bireysel gelişimlere, sağlıklı bireysel gelişim geçiren bireylerin de doğal ve toplumsal çevrelerinde saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine neden olacağı düşünülebilir.⁵⁶

Şiddet günümüzde birçok ülkede eğitim kurumlarına bile girmiştir. Filipinlerdeki örgencilerin suç ve şiddet eğilimi adlı çalışmada Filipinlerdeki örgenci olaylarından ve şiddetinden söz edilmektedir. Özellikle özel okullarda. Filipinlerde okuyan öğrencilerin, devlet okullarında okuyan öğrencilere göre daha fazla şiddet gösterdiği gözlenmiştir. Filipinlerde erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha saldırgandır.⁵⁷

Agresif(saldırgan) ve nonagresif(saldırgan olmayan) çocuklar güven konusunda farklılıklar göstermektedir. Agresif çocuklar diğerlerine göre kendilerini daha güvenli hissederken ödül kazandığını da düşünmektedir ve bunlar kendilerini diğerlerine göre daha başarılı bulmaktadır. Agresif davranışları gösterenler diğerlerine göre kişisel gelişimlerini tamamladıklarına ve acı çekmeyeceklerine inanmaktadırlar.⁵⁸

Şiddet, şiddet eğilimli kişiliklerin gelişiminde rol oynayan etkenlerin harekete geçmesi olarak da tanımlanabilir. Yapılan araştırmalarda, şiddeti besleyen en önemli faktörleri üç noktada toplanmaktadır. Bunlardan birincisi aile ve çevre, ikincisi eğitim seviyesi ve üçüncüsü ve belki de en önemlisi medyadır. Kişilik gelişiminde önemli etkilere sahip bu kurum ve araçların şiddete yönelik tutum ve davranışların, dünya görüşlerinin ve hayata bakış tarzlarının gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğuna şüphe yoktur. Tıpkı spor alanında, din alanında ve siyasi alanda yaşanan şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında rol oynayan fanatik eğilimlerin gelişiminde oynadığı rol gibi.^{48,56}

Ünsal'a göre şiddeti özel ve kolektif olmak üzere ikiye ayırır. Kolektif şiddetin içinde grubun karşı gruba kullandığı şiddeti ele alır ve örnek olarak stadyum ya da taraftar kavgalarını gösterir.⁵⁵

İnsanlar arasındaki şiddet eğilimlerinin sonuçlarında geçmişte yapılanlara bakmak yerine bu olaylarda tarafların ırklar arası görüşleri, diğer temsilciler ve polis gibi faktörlerinde onlar üzerinde önemli olduğu belirtilmektedir.⁵⁹

Şiddeti yaratan gruplar yarattıkları kargaşa ortamı sayesinde seslerini duyururken, şiddetin olduğu mekânlarda insanların huzursuz ve tedirgin olması güven duygusunun sarsılmasına neden olmaktadır. Sağlıklı bir sosyal ortamın olmamasından kaynaklanan eğitim, öğretim, algı, sevgi ve saygı noksanlığı, şiddete neden olan insanların değer yargısına ket vurmasına neden olur.⁶⁰ Hollanda'daki şiddet ve saldırganlık konularını işleyen Kerr şiddet ve saldırganlığın psikolojik yaklaşımla çözülebileceğini belirtmiştir.⁶¹

2.8. Futbol Müsabakalarına Katılım Nedenleri

İnsanların yaşamında, doğal günlük yaşamın bir parçası olarak yaşamlarını sürdürebilmek amacıyla atlama, kaçma, tırmanma, yakalama, avlanma gibi etkinlikler biçiminde yer alan spor, zamanla, insanların boş zamanlarını değerlendirmek ve eğlenmek, sağlıklarını kazanmak ve korumak, bedensel ve zihinsel yönlerini geliştirmek amacıyla yapmış oldukları her türlü beden ve etkinliği olarak tanımlanmaya başlanmıştır.⁶²

Sporun, sözlük anlamı olarak Latince, “dağıtmak, birbirinden ayırmak” anlamına gelen “disporate” ve “desport” sözcüklerinden türediği,

günümüze gelinceye kadar ilk hecesi aşınarak “sport” biçimine dönüştüğü belirtilmektedir.¹⁹ Spor; bedenin dengeli, estetik görünümlü ve sağlıklı olması için yapılan, bedende organik ve fizyolojik değişiklikler oluşturan hareketler toplamı olarak da tanımlanmıştır.⁶³

Günümüzde toplum yaşamında, birey kendisini hem beden hem de ruhen yorgun düşüren yoğun bir tempo içerisinde. Bu nedenle spor yapmak ve çeşitli spor kulüplerine üye olmak gibi sosyal ihtiyaçlar artış göstermektedir. Böylelikle üye olunan kulüpler bireyleri yakınlaştırarak toplumsal boyutta sağlıklı, huzurlu ve başarılı bir çevre oluşumuna katkıda bulunurlar. Spor, bireyin spor kültürü yoluyla çevresiyle kurduğu iletişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bireyler arasındaki millî duyguyu besleyen ve onları ortak amaçlara yönelten spor, dünya barışına da olumlu katkılar sağlar. Yaş ilerledikçe bireyin aktif spor faaliyetlerine katılımı çeşitli nedenlerle azalmaktadır. Bu nedenle eğitim kurumları, iş hayatına atılmadan önce bireye fiziksel aktivite bilgilerinin verilmesi ve bu yöndeki bilincin oluşturulması bakımından eşsiz bir ortam sağlamaktadır.⁶⁴

Spor etkinliklerine taraftar katılımını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörleri şöyle sıralayabiliriz: Taraftar isteklendirme faktörleri, oyun çekiciliği, ekonomik faktörler, yarışmacı faktörler, demografik faktörler, stadyum faktörleri toplumdaki spora verilen değer, spora olan bağlılık, ve taraftar kimlikleri gibi...⁶⁵

Spor taraftarlarının spor etkinliklerine katılımını etkileyen bir diğer faktör ise oyunun çekiciliğidir. Daha çekici, cezbedici oyun demek daha fazla taraftar demektir.⁶⁵ Taraftar isteklendirme faktörleri; stres, özsaygı, günlük rutinlerden ayrılma, eğlence değeri, ekonomik değer,

estetik değer, spora olan yakınlık için ihtiyaç ve aile ihtiyaçları olmak üzere sekiz farklı tipte kategorize edilebilir.⁶⁶

Spor etkinliklerine katılımı etkileyen iki tip ekonomik faktör vardır. Bunlar kontrol edilebilir ve kontrol edilemeyen ekonomik faktörlerdir. Spor organizasyonları, bilet fiyatı ve spor ürünlerinin değerini kontrol edebilir ancak toplumun ortalama gelirini kontrol edemezler. Yapılan bazı çalışmaların bilet fiyatı artışıının spor etkinliklerine katılımı negatif açıdan etkilemediğini göstermesine rağmen,⁶⁷ diğer taraftan bazı araştırmalar negatif etkinin varlığını göstermiştir.⁶⁸ Bunların yanında, yarışmacı faktörlerle de, spor taraftarlarının spor etkinliklerine katılım kararlarını etkilendiği görülmüştür. Stadyum atmosferi de hevesli taraftarlar için önemli bir faktördür. Stadyuma giriş, stadyumun estetiği, skorboard un kalitesi, rahat koltuklar, stadyumun temizliği, stadyumun muhiti de taraftarların spor etkinliklerine katılımını pozitif yönde etkilemektedir.⁶⁹

Spor etkinliklerine katılımı etkileyen bir diğer faktör ise toplumdaki spora verilen değerdir. Toplumda spora verilen değer; toplumsal dayanışma, halkın spora bakışı, eğlence, mükemmellik arayışı, sosyal eşitlik, sağlık farkındalığı, bireysel kalite ve iş fırsatları ile değerlendirilir.³

Bir diğer faktör ise taraftar davranışıyla ilişkili olan taraftar kimliğidir. Taraftar kimliği, kişisel sadakat ve duygusal bağlılık ile ilgilidir. Araştırmacılar aynı zamanda taraftar kimliğinin üç farklı seviyesinin olduğunu ileri sürmüşlerdir. İlki, düşük motivasyonlu taraftarlar “sosyal taraftarlar” yani; spor etkinliklerine eğlence amaçlı katılan ve oyunun sonuçları hakkında ilgisi, merakı olmayan taraftarlardır. İkinci seviyede, orta motivasyonlu taraftarlar “odaklanmış taraftarlar”, nc ve son

noktada ise yüksek motivasyonlu taraftarlar “kazanılmış/tutkulu taraftarlar” bulunmaktadır.⁷⁰

Araştırma sonuçları, takımlarını takip ve spor etkinliklerine katılım için spor taraftarlarını motive eden faktörleri, dört büyük grupta toplamıştır. İlk olarak, takım cazibesi (bireysel özellikler, takım istatistikleri, ligdeki sıralama, kırılan rekorlar, performanslar, yıldız oyuncular gibi...) oyunlara katılımda çok önemli faktörlerden biri olarak değerlendirilmiştir. İkinci olarak, rakip takımın cazibesi spor etkinliğine katılımda rol oynayan bir diğer faktördür.⁷¹

Bu iki faktörle bağlantılı olarak, iki takımlı müsabakalarda şu boyutlar ortaya koyulmuştur;

- Oyunun sonucu önceden kestirilemeyen maçlarda, taraftarlar daha yüksek motivasyona sahip olurlar,
- Oyunun eğlence değeri oyuna katılımı pozitif yönde etkiler,
- Her iki takımdaki oyuncuların yetenekleri,
- Oyunun doğası,
- Taraftarların takımları kazandığındaki memnuniyet hissi,
- Lig içerisindeki iki takımın yakın rekabeti,
- Ligdeki konumlarının etkisi,
- Basının etkisi.⁷¹

Müsabakaya katılımı etkileyen bir başka faktör ise, ekonomik mevzulardır.⁵⁵Yapılan bazı araştırmalar, reklamlar ve gelirlerin,

müsabakalara katılımda pozitif etkilerinin olduğu gösterirken; bilet fiyatlarının, televizyon yayınının ve diğer spor etkinlikleriyle rekabetin müsabakalara katılım üzerinde negatif etkilerinin olduğunu göstermiştir.⁷²

Son olarak ise izleyicilerin tercihidir (müsabaka takvimi, izleyiciye uygunluğu, konaklama, hava durumu, stadyum kalitesi, ve takım tarihi gibi...). Örneğin hafta sonu müsabakaları ve sezonun sonunda oynanan müsabakalar katılımı artırırken, öğle müsabakaları katılımı azaltmaktadır.⁷³ Öte yandan Krohn ve arkadaşları yaptıkları bir çalışmada, müsabakalara taraftar katılımını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Krohn ve arkadaşları; kişisel amaçlar, heyecanlar, kaçışlar, esinlenmeler, kişisel şikâyetler ve taraftar kimliği gibi faktörlerin müsabakalara katılımı etkilediğini belirlemişlerdir.⁷⁴

Üniversitelerarası futbolda, taraftarların müsabakalara katılım motivasyonunu anlamak için Kahle, Kambara ve Rose (1996) Kelman'ın fonksiyonel teorisi temelinde bir fonksiyonel model üretmişlerdir.⁷⁵

Madrigal, spor etkinliklerinin, maçların ve müsabakaların niteliğini bir güdüleyici faktör olarak ele alarak bu niteliğin taraftar tatmini üzerindeki etkisini araştırmıştır. Taraftar tatminin ölçmek için önerdiği model üç bilişsel faktörü kapsamaktadır. Bu üç bilişsel faktör direkt olarak kazanma ihtimaliyle cezp olmayla ilgilidir. Bu yüzden bu üç bilişsel faktör direkt olarak taraftar tatminini etkilemektedir. Kazanma ihtimaliyle tatmin olma durumu, bir takım veya oyuncu gibi başarılı diğerleriyle bir araya gelme, özdeşleşme durumunu ifade eder.⁷⁶ Bu modelin üç bilişsel faktörü olan “beklentilerin boşa çıkması”, “takım kimliği” ve “rakibin kalitesi”; haz alma ve birg durumunu etkileyen faktörlerdir. Beklentilerin boşa çıkması, taraftarların sportif etkinliklerin sonucuna yönelik duygularıdır ve

beklentilerle uyuşsa da uyuşmasa da, taraftarın sonuçtan tatmin olup olmaması ile sonuçlanır.⁷⁷ Takım kimliği, taraftarların bir takıma veya oyuncuya olan duygusal bağlarını temsil eder ve taraftarın sportif etkinliklerden aldıkları haz ile olumlu bir ilişki içerisindedir. Taraftarlar takımlarıyla ne kadar çok özdeşleşirlerse o kadar çok haz alırlar.⁷⁸

Taraftarların katılımı üzerinde stadyum faktörlerinin etkisi Wakefield ve Sloan tarafından çalışılmıştır.⁷⁹ Takıma sadakatin, stadyumdaki park yerlerinin, temizliğinin, algılanan kalabalığın oranının, yemek servisinin ve taraftar davranışlarının kontrolünün taraftarların oyuna katılma tutkusu üzerinde etkisini araştırmışlardır. Bulgular stadyumda vakit geçirmekten hoşlanan taraftarların stadyuma tekrar gelme ihtimallerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan, stadyumda kötü deneyimler yaşayan taraftarların stadyuma tekrar gelip bir maç izleme ihtimalleri daha düşüktür.⁷⁹

Bazı taraftarlar park edecek yer ararken zaman kaybetmeyi sevmezler. Park ettikten sonra da stadyuma gitmek için uzun mesafe yol yürümekten hoşlanmazlar. Hatta stadyuma geldiklerinde park problemiyle karşılaşılırsa bazen stadyuma girmeden oradan ayrıldıkları olur. Böyle taraftarlar, maç bitmeden önce stadyumdan erken ayrılmak isterler çünkü maçtan sonra oluşacak trafik yoğunluğuna yakalanmak istemezler.⁶⁸

Temizlik taraftarların katılımını etkileyen önemli faktörlerden biridir. Tuvaletler temiz değilse ve çöple kaplıysa, taraftarlar oraları kullanmaktan sakınabilirler ve bunun sonucunda bu türdeki taraftarların stadyuma yönelik olumsuz duygular geliştirmelerine neden olup sunulan hizmetten tatmin olmamalarını sağlayabilir.⁷⁹

Melnick koridorların ve hollerin genişliğinin, koltukların ve mekânın dizaynının, tuvaletler için ayrılan alanın ve bu gibi hizmetlerin sunulmasının sosyal etkileşimi artırarak oyundan daha fazla zevk alınmasını sağladığını söylemiştir.⁸⁰

Stadyum faktörleri arasındaki yiyecek hizmetinin kalitesi de taraftarların oyundan önce ve oyun süresince stadyumda geçirdikleri zamandan aldıkları hazzı önemli ölçüde etkiler. Yani, taraftarların stadyumda kalma arzuları yiyecek hizmetinin kalitesinden etkilenir.⁸⁰

Spor tesisi faktörleri stadyuma ulaşım, tesis estetiği, skorboard kalitesi, koltuk rahatlığı ve hareket kolaylığı gibi faktörleri kapsar. Stadyuma ulaşım; var olma, kolay elde edilebilme, yakınlık, stadyum park girişi ve ayrıca çok yönlü yollarla kolay çıkış gibi özellikleri ifade eder. Tesis estetiği; stadın mimari olarak iç ve dış tasarımı olarak gözüktür. Tesisin fiziki görüntüsü taraftarın görüp algıladığı ve değerlendirdiği ilk şey olduğu için tesisin estetiğinin taraftarların spor tesisinden aldığı hazzın üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Taraftarlar oyunlar boyunca skorboardu sürekli takip ettikleri için skorboardun kalitesi de önemli bir faktördür. Skorboardın kalitesinin yükseltilmesinde teknolojiye yararlanılarak; tekrar gösterim, programlanmış animasyonlar, spor haberleri gibi eğlence materyalleri gösterilebilir. Bu tür materyaller oyuna heyecan katar ve taraftarları eğlendirir. Bu yüzden, skorboardun kalitesi taraftarların spor tesisinden aldıkları hazzın artırılmasında olumlu bir etkiye sahiptir denilebilir. Koltuk rahatlığı ve hareket kolaylığı algılanan kalabalık oranı üzerinde direkt etkisi olan iki faktördür. Algılanan kalabalık oranı, bir yerden alınan keyfin ve edinilen tatminin üzerindeki olumsuz etkiler demektir. Bazı taraftarlar diledikleri gibi hareket edebilecekleri ve davranabilecekleri kişisel alanın yokluğunda ya da darlığında kendilerini

rahatsız hissedebilirler. Algılanan kalabalık oranının, taraftarların stadyumda geçirdikleri zamandan aldıkları keyfin üzerinde, olumsuz etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Rahat koltukların taraftarlara sağlanması taraftarlarca algılanan kalabalık oranı üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir ve bu sayede taraftarların stadyumdan aldıkları keyfin üzerinde de olumlu bir etkiye sahiptir. Hareket kolaylığı; taraftarların yerlerini ve stadyum içerisinde sunulan kafeterya, kantin, tuvalet, lavabo gibi imkânlarla ulaşırken yaşadıkları zorluk derecesini ifade eder. Alan genişliğini ve yön bulmada yardımcı işaretleri ve düzenlemeleri kapsar. İç dizayn ve tesisin içerisindeki ve etrafındaki düzenlemeler taraftarlar için çok önemlidir. Taraftarlar stadyum içinde rahat hareket edebilirler bir de stadyumda sunulan diğer hizmetlere erişimde kendilerine yardımcı olacak açık ve kolay anlaşılır işaretlerden ve yönlendirmelerden faydalanabilirlerse stadyumda geçirdikleri zamandan o kadar zevk alırlar ve bu da onların oyuna taraftar olarak katılımlarını artırır.⁸¹

Taraftarların motivasyonlarını ölçmek için Wann (1995); Spor Taraftarı Motivasyon Ölçeği'ni geliştirmiştir. Bu ölçek; motive edici stres, öz saygı, günlük yaşamdan kaçma, eğlence değeri, ekonomik değer, estetik değer, bağlılık ihtiyacı ve aile ihtiyaçları olmak üzere sekiz motivasyon el faktörü içermektedir. Üniversite öğrencilerinden oluşan homojen bir örneklem kullanmıştır ve erkek taraftarların daha yüksek motive edici stres seviyesi, öz saygı seviyesi, daha yüksek kaçış, eğlence ve estetik motivasyon seviyelerine sahiplerken kadın taraftarların aile motivasyonunda daha yüksek bir performans sergilediklerini bulmuştur. Ayrıca, grup bağlılığı ve ekonomik değer alt boyutlarında cinsiyete bağlı önemli bir farklılık saptanmadığını rapor etmiştir.⁶⁶ Bu ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması amacıyla üç çalışma düzenlemiştir.⁷⁷

Bu çalışmalarda, taraftarların en çok sevdikleri spor branşlarıyla karşılaştıkları aşamada ilginç sonuçlara ulaşılmıştır. Bireysel sporları tercih eden taraftarların estetik değeri alt boyutunda takım oyunlarını tercih edenlere nazaran daha yüksek skorlar elde ettikleri ve ayrıca takım sporlarını tercih eden taraftarlarında bireysel sporları tercih eden taraftarlara nazaran motive edici stres seviyesi ve öz saygı alt boyutlarında daha yüksek sonuçlar elde ettikleri tespit edilmiştir. Buna ek olarak, agresif olmayan sporları tercih eden taraftarlar estetik alt boyutundan daha yüksek puanlar alırken, agresif sporları tercih edenlerse ekonomik değer alt boyutundan daha yüksek puanlar almışlardır. Bunun yanında, sporlara katılırken içsel motivasyonları ile hareket edenlerin, taraftar olarak da içsel motivasyonları ile hareket ettikleri, herhangi bir spor aktivitesine oyuncu olarak katılmada dışsal motivasyona ihtiyaç duyanların taraftar olarak da dışsal motivasyona ihtiyaç duydukları saptanmıştır.^{66,77}

Wann, Brewer ve Royalty (1999); takımla özdeşleşme ile taraftarların motivasyonları arasındaki ilişkiyi ve aynı zamanda da duygusal reaksiyonları ile motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.⁸² İlk çalışmalarında, 68 katılımcıdan Spor Taraftarları Motivasyon lęini⁸³ ve Wann ve Branscombe (1993)⁸⁴ tarafından geliştirilen Spor Taraftarları zdeşleşin lğini tamamlamalarını istemişlerdir. Sonuçlar takımlarına sıkı sıkıya bağlı taraftarların önceden bulunduğu gibi mutlaka dış faktörler tarafından motive edilmeleri gerekmediğini ortaya koymuştur. İkinci çalışmalarında, 67 niversite öğrencisine Spor Taraftarları Motivasyon lğini uygulamışlar ve onlardan heyecanlı bir basketbol karşılaşmasını izlemelerini istemişlerdir. Matan sonra ev sahibi takımı galip gelmiştir onlardan duygusal durumlarını ölçen bir le cevap vermelerini istemişlerdir. Neticede, oyunun eğlence faktörüyle motive olan taraftarlar aile ihtiyacı faktörüyle

motive olan taraftarlardan duygusal durum boyutunda daha yüksek sonuçlar almışlardır.⁸²

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörlerin analizini amaçlayan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.⁸⁵ Araştırma, tarama modeli kapsamında yer alan literatür tarama ve veri toplama araçları kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma konusu, içinde bulunduğu durumla tanımlanmaya çalışılmıştır. Taramaya, konu ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar dâhil edilmiştir.

Bununla birlikte betimsel araştırma yaşayanların, hâlihazırda var olanların, yaşananların ne olduğunun betimlenip açıklanarak ortaya konulması şeklindedir.⁸⁶ Betimsel araştırmaları üç başlık altında sınıflamak mümkün olabilir. Bunlar; kesitsel, boylamsal ve geçmişe dönük araştırmalardır.⁸⁷

Bu araştırma yaşayanların, hâlihazırda var olanların yani Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinden bir kısmı üzerinde ve bir seferde ölçümlerle veri toplandığından kesitsel betimsel tarama modelindedir.

3.2.Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2012–2013 eğitim-öğretim yılında Türkiye’deki 65 üniversitenin beden eğitimi ve spor yüksekokullarında beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Ancak bu araştırmada evren ölçeklerin uygulanmasına izin veren 6 üniversite ile sınırlanmıştır. Sınırlandırılmış evrene, çalışma evreni denmektedir. Smith çalışma evrenini, “Araştırmacının seçilmiş bir örnek küme üzerinden yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren” olarak tanımlamaktadır.⁸⁸

Araştırmanın örneklem grubunun belirlenmesinde basit rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit rastlantısal örnekleme; “örnekleme giren birey ve objelerin yerine başka birey ve obje koymadan örneklem seçilmesidir. Örnekleme temel olarak alınan listeden, alınan her birey ve objenin yerine başka birey ve obje konulmadan örneklem yapılması basit rastlantısal yöntem esasını oluşturur”.⁸⁹

Bu yöntem aracılığıyla 6 üniversitedeki (19 Mayıs Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi) 1009 öğrenci araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Örneklem grubunda yer alan öğrencilere ait demografik özellikler aşağıdaki tablolar ile verilmiştir.

Araştırmanın örneklemi oluşturan öğrencilerin üniversitelere göre dağılımları Tablo 3-1’de verilmiştir.

Tablo 3-1: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans	Yüzde
Gaziantep Üniversitesi	165	16,4
Mersin Üniversitesi	155	15,4
İstanbul Teknik Üniversitesi	183	18,1
Fırat Üniversitesi	152	15,1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	173	17,1
19 Mayıs Üniversitesi	181	17,9
Toplam	1009	100,0

Tablo 3-1 incelendiğinde, öğrencilerin üniversitelere göre dağılımının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları Tablo 3-2’de verilmiştir.

Tablo 3-2: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	370	36,7
Erkek	639	63,3
Toplam	1009	100,0

Tablo 3-2 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyete göre dağılımının % 36,7’sini (370) kız ve % 63,3’ünü (639) erkeklerin

oluşturduğu görülmektedir. Öğrenciler, cinsiyet dağılımı bakımından karşılaştırıldığında erkek öğrencilerin sayısı, kız öğrencilerin sayısından fazladır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre dağılımları Tablo 3-3'te verilmiştir.

Tablo 3-3:Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	Frekans	Yüzde
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	44,0
Antrenörlük Eğitimi	365	36,2
Spor Yöneticiliği	200	19,8
Toplam	1009	100,0

Tablo 3-3'e göre çalışmaya katılan öğrencilerin bölümlere göre dağılımları dikkate alındığında; % 44'ünün (444) beden eğitimi ve spor öğretmenliği, % 36,2'sinin (365) antrenörlük eğitimi ve % 19,8'inin (200) ise spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin tuttıkları takımlara göre dağılımları Tablo 3-4'te verilmiştir.

Tablo 3-4: Katılımcıların Tuttukları Takımlara Göre Dağılımı

Tuttukları takım	Frekans	Yüzde
Fenerbahçe	289	28,6
Galatasaray	440	43,6
Beşiktaş	147	14,6
Trabzonspor	66	6,5
Takım tutmuyorum	67	6,6
Toplam	1009	100,0

Tablo 3-4'te öğrencilerin tuttukları takıma göre dağılımları incelendiğinde; öğrencilerin % 43,6'sının (440) Galatasaray futbol takımını tuttukları bunu %28,6 (289) ile Fenerbahçe futbol takımının takip ettiği görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu başlık altında veri toplama aracı ve uygulanması sürecinde yapılan çalışmalara değinilmiştir. Araştırmanın verileri "Seyirci Katılım Karar Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" aracılığı ile elde edilmiştir.

3.3.1. Seyirci Katılım Kararı Ölçeği

Araştırmada kullanılan seyirci katılım kararı ölçeği Gencer ve Aycan (2008) tarafından geliştirilmiştir.⁹⁰ Ölçek altı boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; Fiziksel Çevre (FÇ), Rakip Takım (RT), Tutulan (Taraftarı Olunan) Takım (TT), Programın Uygunluğu (PU), Maçın cazibesi (MC) ve

Toplumsallaşma Fırsatı (TF) şeklindedir. 24 ifadeden oluşan ölçek maddelerinin değerlendirilmesi 5'li likert tipindedir (5= "tamamen", 4="oldukça", 3= "biraz", 2="çok az", 1="hiç"). Gencer ve Aycan ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını Türkcell Süper Lig ve Türk Telekom Lig A'daki maçları seyreden 16 kız ve 251 erkek futbol seyircisi üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Ölçeğin geçerlilik analizinde Kaiser-Mayer-Olkin örnekleme yeterlilik kat sayısının .874 olarak bulunması, örneklemin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermiştir. Barlett Testi 3805.764 ($p=.000$) bulunarak, faktör analizinin değişkenlere uygulanabilirliği uygun bulunmuştur. Varimax rotasyon yöntemi kullanılarak yapılan temel bileşenler faktör analizi sonucunda öz değeri 1'den büyük 6 faktör elde edilmiştir (özdeğerler sırasıyla, 8,50-2,37-1,93-1,48-,1,37-1,12). Bu altı faktörün, toplam varyansın %69,91'ini açıkladığı görülmüştür. Güvenirlik çalışmasında ise Cronbach alfa değerleri fiziksel çevre boyutu için .91, rakip takım alt boyutu için .92, tuttuğu takım alt boyutu için .85, programın uygunluğu alt boyutu için .82, müsabakanın cazibesi alt boyutu için .76 ve toplumsallaşma fırsatı alt boyutu için .72 bulunmuştur.⁹⁰

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir. Kişisel bilgi formu ile cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm, tuttuğu takım ve futbola ilgi düzeyi değişkenleri ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

3.3.3. İşlem

Araştırmada kullanılan bilgi toplama araçları 2012-2013 öğretim yılında uygulanmıştır. Ölçekler 19 Mayıs Üniversitesi, Fırat

Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitelerine posta yoluyla gönderilmiş ve dönüşü posta yolu ile sağlanmıştır. Ölçekler öğretim elemanları tarafından araştırmanın amacı ve gerekli açıklamalar yapılarak derslerin ilk 30 dakikalık sürecinde gönüllü öğrencilere uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmanın bu bölümünde alt problemler ve alt problemlerin test edilmesine ilişkin istatistiksel testler yer almaktadır. Alt problemlerin incelenmesi alt boyutlar düzeyinde yapılan karşılaştırmaları içermektedir.

Bu çalışmada ilk olarak Kolmogorov-Smirnov testi ile verilerin normal dağılıma uyup uymadığı incelenmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin normal dağılıma sahip olduğu durumlarda iki grubun karşılaştırılmasında Independent Sample t testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Eğer varyans analizi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşsa hangi grupların birbirinden farklı olduğunun tespit edilmesi için çoklu karşılaştırma (multiple comparisons) testlerinden Tukey testi uygulanmış ve test sonucu tablolarda fark sütununda verilmiştir. Grupların karşılaştırılmasına ilişkin testlerde varyans homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiş ve hangi test istatistiğinin dikkate alınacağına karar verilmiştir.

Çalışmada analizler için elde edilen sonuçlar 0.05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır. Çalışmada yer alan analizler için IBM SPSS

20.0 paket programı kullanılmıştır.

Bununla birlikte formlarda yer alan maddelerde durumların tespiti için her soru da frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (ss) değerleri hesaplanmıştır. Bu yolla elde edilen veriler üzerinde yorum yapabilmek için verilerin gruplanmasına gidilmiştir. Ölçek 5'li likert tipinde olduğundan $(5-1)/5=0,80$ grup aralığı değeri olarak hesaplanmış ve aşağıdaki grup aralığı ve grup değerleri elde edilmiştir:

Grup Aralığı	Grup Değeri
1 – 1.80	Hiç
1.81 – 2.60	Çok Az
2.61 – 3.40	Biraz
3.41 – 4.20	Oldukça
4.21 – 5	Tamamen

4. BULGULAR

Bu bölümde beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörlerin analizine ilişkin bulgulara alt problemlere göre sırası ile yer verilmiştir.

4.1. Alt Problem 1: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararları nasıldır?

4.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4-1: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları

	Hiç		Çok az		Biraz		Oldukça		Tamamen		ss	$\bar{X}$
	F	%	F	%	F	%	F	%	f	%		
Stadyuma												
Ulaşım	73	7,2	109	10,9	280	27,8	296	29,3	251	24,9	1,18	3,54
Kolaylığı												
Stadyumun												
Güvenliği	89	8,8	138	13,7	232	23,0	265	26,3	285	28,2	1,27	3,51
Stadyumun												
Temizliği	114	11,3	166	16,5	256	25,4	248	24,6	225	22,3	1,29	3,30
Stadyuma												
Giriş-Çıkış	90	8,9	190	18,8	298	29,5	246	24,4	185	18,3	1,21	3,24
Kolaylığı												
Diğer												
Seyircilerin	106	10,5	175	17,3	303	30,0	238	23,6	187	18,5	1,23	3,22
Davranışları												
Stadyumdaki												
Yiyecek ve	209	20,7	215	21,3	331	32,8	167	16,6	87	8,6	1,21	2,71
İçecekler												
Stadyumda												
Yeterli	158	15,7	314	31,1	303	30,0	168	16,7	66	6,5	1,12	2,67
Otopark												
Toplam											0,78	3,17

Tablo 4.1'e göre katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının 3,17 olduğu ve buna göre de fiziksel çevre faktörlerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını “biraz” boyutunda etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.1 incelendiğinde en yüksek ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin “Stadyuma ulaşım kolaylığı” (3,54=Oldukça) olduğu görülmektedir. Bu maddeyi “Stadyumun güvenliği” (3,51=Oldukça) maddesinin izlediği görülür. Bu maddeleri sırası ile; “Stadyumun temizliği” (3,30=Biraz), “Stadyuma giriş-çıkış kolaylığı” (3,24=Biraz), “Diğer seyircilerin davranışları” (3,22= Biraz), “Stadyumdaki yiyecek ve içecekler.” (2,71=Biraz), maddeleri izlemektedir. En düşük ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin ise “Stadyumda yeterli otopark” (2,67=Biraz) olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında fiziksel çevre faktörlerinin biraz etkili olduğu söylenebilir.

4.1.2. Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4-2: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları

	Hiç		Çok az		Biraz		Oldukça		Tamamen		ss	$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Rakip Takımın Kazanma Şansı	175	17,3	200	19,8	339	33,6	207	20,5	88	8,7	1,19	3,23
Rakip Takımın Ligdeki Sıralaması	125	12,4	153	15,2	268	26,6	294	29,1	169	16,7	1,25	3,07
Rakip Takımın Son Performansı	123	12,2	165	16,4	311	30,8	258	25,6	152	15,1	1,22	2,83
Toplam											0,93	3,07

Tablo 4.2'ye göre katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının 3,07 olduğu ve buna göre de rakip takım faktörlerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını “biraz” boyutunda etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.2 incelendiğinde en yüksek ağırlıklı ortalama sahip maddenin “Rakip takımın kazanma şansı” (3,23=Biraz) olduğu görülmektedir. Bu maddeyi “Rakip takımın ligdeki sıralaması” (3,07=Biraz)

maddesinin izlediği görülür. En düşük ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin ise “Rakip takımın son performansı” (2,83=Biraz) olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında rakip takım faktörlerinin biraz etkili olduğu söylenebilir.

4.1.3. Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4-3: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları

	Hiç		Çok az		Biraz		Oldukça		Tamamen		ss	$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Takımın												
İçin Maçın	32	3,2	81	8,0	205	20,3	321	31,8	370	36,7	1,09	3,91
Önemi												
Takımının												
Kazanma	80	7,9	84	8,3	246	24,4	317	31,4	282	27,9	1,20	3,63
Şansı												
Takımının												
Son	91	9,0	129	12,8	289	28,6	329	32,6	171	16,9	1,17	3,36
Performansı												
Takımının												
Ligdeki	113	11,2	155	15,4	245	24,3	274	27,2	222	22,0	1,28	3,33
Sıralaması												
Toplam											0,87	3,56

Tablo 4.3'e göre katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının 3,56 olduğu ve buna göre de tuttuğu takım faktörlerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını "oldukça" boyutunda etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.3 incelendiğinde en yüksek ağırlıklı ortalama sahip maddenin "Takımın için maçın önemi" (3,91=Oldukça) olduğu görülmektedir. Bu maddeyi "Takımının kazanma şansı" (3,63=Oldukça) ve

“Takımımın son performansı” (3,36=Biraz), maddelerinin izlediği tespit edilmiştir. En düşük ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin ise “Takımımın ligdeki sıralaması” (3,33=Biraz) olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında tuttuğu takım faktörlerinin oldukça etkili olduğu söylenebilir.

4.1.4. Katılımcıların programın uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4-4: Katılımcıların Programın Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları

	Hiç		Çok az		Biraz		Oldukça		Tamamen		ss	$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%		
Bilet fiyatı	86	8,5	109	10,8	261	25,9	247	24,5	306	30,3	1,25	3,57
Hava durumu	73	7,2	131	13,0	307	30,4	271	26,9	227	22,5	1,18	3,44
Maç günü	69	6,8	143	14,2	294	29,1	317	31,4	186	18,4	1,14	3,40
Maç saati	77	7,6	116	11,5	320	31,7	338	33,5	158	15,7	1,11	3,38
Toplam											0,78	3,45

Tablo 4.4'e göre katılımcıların programın uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının 3,45 olduğu ve buna göre de programın uygunluğu faktörlerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını “oldukça” boyutunda etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.4 incelendiğinde en yüksek ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin “Bilet fiyatı” (3,57=Oldukça) olduğu görülmektedir. Bu maddeyi “Maç günü hava durumu” (3,44=Oldukça) ve “Maç günü” (3,40=Oldukça), maddelerinin izlediği belirlenmiştir. En düşük ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin ise “Maç saati” (3,38=Biraz) olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında programın uygunluğu faktörlerinin oldukça etkili olduğu söylenebilir.

4.1.5. Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4-5: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları

	Hiç		Çok az		Biraz		Oldukça		Tamamen		ss	$\bar{X}$
	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%		
Maçın												
Çekişmeli												
Geçecek	41	4,1	85	8,4	207	20,5	325	32,2	351	34,8	1,11	3,85
Olması												
Maçta Yıldız												
Oyuncuların	59	5,8	122	12,1	213	21,1	303	30,0	312	30,9	1,20	3,68
Varlığı												
Maçın												
Televizyondan	103	10,2	162	16,1	292	28,9	233	23,1	219	21,7	1,26	3,30
Canlı yayını												
Toplam											0,85	3,61

Tablo 4.5'e göre katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının 3,61 olduğu ve buna göre de müsabakanın cazibesi faktörlerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını “oldukça” boyutunda etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.5 incelendiğinde en yüksek ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin “Maçın çekişmeli geçecek olması” (3,85=Oldukça) olduğu tespit edilmiştir. Bu maddeyi “Maçta yıldız oyuncuların varlığı” (3,68=Oldukça) maddesi izlemektedir. En düşük ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin ise “Maçın televizyondan canlı yayını” (3,30=Biraz) olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında müsabakanın cazibesi faktörlerinin oldukça etkili olduğu söylenebilir.

4.1.6. Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4-6: Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararları

	Hiç		Çok az		Biraz		Oldukça		Tamamen		ss	$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Maçta Arkadaşlarla Beraber Olmak	46	4,6	84	8,3	214	21,2	377	37,4	288	28,5	1,10	3,77
Toplumsal bir Etkinliğe Katılmak	65	6,4	113	11,2	330	32,7	295	29,2	206	20,4	1,13	3,46
Maçta Aileyle Beraber Olmak	209	20,7	203	20,1	252	25,0	184	18,2	161	16,0	1,36	2,89
Toplam											0,84	3,37

Tablo 4.6'ya göre katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının 3,37 olduğu ve buna göre de toplumsallaşma fırsatı faktörlerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını “biraz” boyutunda etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.6 incelendiğinde en yüksek ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin “Maçta arkadaşlarla beraber olmak.” (3,77=Oldukça) olduğu görülmektedir. Bu maddeyi “Toplumsal bir etkinliğe katılmak.” (3,46=Oldukça) maddesi izlemektedir. En düşük ağırlıklı ortalamaya sahip maddenin ise “Maçta aileyle beraber olmak” (2,89=Biraz) olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında toplumsallaşma fırsatı faktörlerinin biraz etkili olduğu söylenebilir.

4.1.7. Katılımcıların futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4-7: Katılımcıların Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri

Fiziksel Çevre		Rakip Takım		Tuttuğu Takım		Program Uygunluğu		Müsabakanın Cazibesi		Toplumsallaşma Fırsatı	
ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$
0,78	3,17	0,93	3,07	0,87	3,56	0,78	3,45	0,85	3,61	0,84	3,37

Katılımcıların futbol müsabakalarına katılım kararlarında müsabakanın cazibesi faktörlerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve bu faktörlerin oldukça boyutunda etkili olduğu görülmektedir. Müsabakanın cazibesi faktörlerini tuttuğu takım ve programın uygunluğu faktörlerinin izlediği ve bu faktörlerin de oldukça boyutunda etkili olduğu bulgulanmıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında rakip takım faktörlerinin en düşük ortalamaya sahip olduğu ve bu faktörlerin biraz boyutunda etkili olduğu tespit edilmiştir. Rakip takım faktörlerini fiziksel çevre ve toplumsallaşma fırsatı faktörlerinin izlediği ve bu faktörlerin de biraz boyutunda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Alt Problem 2: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri cinsiyete göre değişmekte midir?

4.2.1. Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre durumu Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4-8: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	T	p	Anlamlı Fark
Kadın	370	3,23	0,79	1007	1,932	,054	Yok
Erkek	639	3,14	0,77				

Tablo 4-8 incelendiğinde katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre değişmediği ($t_{(1007)} = 1,932$, $p > .05$) görülmektedir.

4.2.2. Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre durumu Tablo 4.9’de verilmiştir.

Tablo 4-9: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	sd	T	p	Anlamlı Fark
Kadın	370	3,06	0,95	1007	-0,049	,961	Yok
Erkek	639	3,07	0,91				

Tablo 4-9 incelendiğinde katılımcılarınrakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre değişmediği ($t_{(1007)} = -0,049$, $p > .05$) görülmektedir.

4.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre durumu Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4-10: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	T	p	Anlamlı Fark
Kadın	370	3,52	0,89	1007	-1,055	,292	Yok
Erkek	639	3,59	0,85				

Tablo 4-10 incelendiğinde katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre değişmediği ($t_{(1007)} = -1,055$, $p > .05$) görülmektedir.

4.2.4. Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre durumu Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4-11: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	T	p	Anlamlı Fark
Kadın	370	3,43	0,80	1007	-0,518	,605	Yok
Erkek	639	3,46	0,76				

Tablo 4-11 incelendiğinde katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre değişmediği ($t_{(1007)} = -0,518$, $p > .05$) görülmektedir.

4.2.5. Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre durumu Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4-12: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	T	p	Anlamlı Fark
Kadın	370	3,58	0,88	1007	-0,775	,438	Yok
Erkek	639	3,63	0,84				

Tablo 4-12 incelendiğinde katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre değişmediği ($t_{(1007)} = -0,775$, $p > .05$) görülmektedir.

4.2.6. Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre durumu Tablo 4.13’de verilmiştir.

Tablo 4-13 Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Cinsiyete Göre Durumu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	sd	T	p	Anlamlı Fark
Kadın	370	3,45	0,92	1007	2,320	,021	Yok
Erkek	639	3,33	0,79				

Tablo 4-13 incelendiğinde katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının cinsiyete göre değişmediği ($t_{(1007)} = 2,320$, $p > .05$) görülmektedir.

4.3. Alt Problem 3: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri okunan bölüme göre değişmekte midir?

4.3.1. Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okudukları bölüme göre durumu 4.14 ve Tablo 4.15'de verilmiştir.

Tablo 4.14: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss
1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	3,2	,77
2. Antrenörlük Eğitimi	365	3,16	,80
3. Spor Yöneticiliği	200	3,08	,76
Toplam	1009	3,17	,78

Tablo 4.15:Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,787	2	1,394	2,291	,102	
Gruplar içi	611,946	1006	,608			Yok
Toplam	614,734	1008				

Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okunan bölüme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.15’de görüldüğü gibi katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları okunan bölüme göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 2.291$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.3.2. Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okudukları bölüme göre durumu 4.16 ve Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.16:Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss
1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	3,10	,90
2. Antrenörlük Eğitimi	365	3,05	,95
3. Spor Yöneticiliği	200	3,04	,95
Toplam	1009	3,07	,93

Tablo 4.17: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,878	2	,439	,510	,601	
Gruplar içi	866,015	1006	,861			Yok
Toplam	866,893	1008				

Katılımcıların öğrencilerinin rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okunan bölüme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.17’da görüldüğü gibi katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları okunan bölüme göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .510$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.3.3. Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okudukları bölüme göre durumu 4.18 ve Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.18:Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss
1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	3,59	,86
2. Antrenörlük Eğitimi	365	3,56	,89
3. Spor Yöneticiliği	200	3,49	,84
Toplam	1009	3,56	,87

Tablo 4.19:Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,302	2	,651	,863	,422	
Gruplar içi	758,864	1006	,754			Yok
Toplam	760,166	1008				

Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okunan bölüme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.19’da görüldüğü gibi katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları okunan bölüme göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .863$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.3.4. Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okudukları bölüme göre durumu 4.20 ve Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.20: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss
1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	3,51	,75
2. Antrenörlük Eğitimi	365	3,40	,83
3. Spor Yöneticiliği	200	3,40	,74
Toplam	1009	3,45	,78

Tablo 4.21: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,102	2	1,551	2,573	,077	
Gruplar içi	606,545	1006	,603			Yok
Toplam	609,647	1008				

Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okunan bölüme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.21’de görüldüğü gibi katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları okunan bölüme göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 2.573$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin programın uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.3.5. Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı

futbol müsabakalarına katılım kararlarının okudukları bölüme göre durumu 4.22 ve Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.22:Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss
1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	3,65	,81
2. Antrenörlük Eğitimi	365	3,60	,89
3. Spor Yöneticiliği	200	3,55	,88
Toplam	1009	3,61	,85

Tablo 4.23:Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,494	2	,747	1,026	,359	
Gruplar içi	732,731	1006	,728			Yok
Toplam	734,225	1008				

Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okunan bölüme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.23’de görüldüğü gibi katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları okunan bölüme göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 1.026$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden

eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.3.6. Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının okudukları bölüme göre durumu 4.24 ve Tablo 4.25’de verilmiştir.

Tablo 4.24:Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss
1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	444	3,44	,82
2. Antrenörlük Eğitimi	365	3,34	,84
3. Spor Yöneticiliği	200	3,28	,86
Toplam	1009	3,37	,84

Tablo 4.25:Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Okunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,760	2	1,880	2,686	,069	
Gruplar içi	704,177	1006	,700			Yok
Toplam	707,937	1008				

Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol

müsabakalarına katılım kararlarının okunan bölüme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.25’de görüldüğü gibi katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları okunan bölüme göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 2.686$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin toplumsallaşma faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.4. Alt Problem 4: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri tuttıkları takıma göre değişmekte midir?

4.4.1. Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttıkları takıma göre durumu Tablo 4.26 ve Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4.26: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tutturduğu Takıma İlişkin Betimsel Verileri

Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss
1. Fenerbahçe	289	3,15	,80
2. Galatasaray	440	3,25	,76
3. Beşiktaş	147	3,14	,83
4. Trabzonspor	66	2,89	,63
5. Takım tutmuyorum	67	3,14	,75
Toplam	1009	3,17	,78

Tablo 4.27: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8,214	4	2,053	3,399	,009	
Gruplar içi	606,520	1004	,604			2-4
Toplam	614,734	1008				

Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü anova testi yapılmıştır. Tablo 4.27’de görüldüğü gibi katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir [$F_{(4-1004)} = 3,399$; $p < 0.05$]. ve

Bu farklılıkların tespiti için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre fiziksel çevre faktöründe Galatasaray takımını tutanlar ile Trabzonspor takımını tutanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Galatasaray takımını tutanlar (3,25) fiziksel çevre faktörleri puanları bakımından Trabzonspor takımını tutanlara (2,89) göre daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bir başka ifade ile Galatasaray takımını tutanlar fiziksel çevre faktörlerini Trabzonspor takımını tutanlara göre daha çok önemsemektedirler.

4.4.2. Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre durumu Tablo

4.28 ve Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4.28:Katılımcıların Rakip takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss
1. Fenerbahçe	289	3,13	,94
2. Galatasaray	440	3,05	,92
3. Beşiktaş	147	3,10	,95
4. Trabzonspor	66	2,98	,98
5. Takım tutmuyorum	67	3,00	,80
Toplam	1009	3,07	,93

Tablo 4.29:Katılımcıların Rakip takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,105	4	,526	,611	,655	
Gruplar içi	864,788	1004	,861			Yok
Toplam	866,893	1008				

Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü anova testi yapılmıştır. Tablo 4.29’da katılımcıların öğrencilerinin rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-1004)} = .611$; $p > 0.05$].

4.4.3. Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre durumu Tablo

4.30 ve Tablo 4.31’de verilmiştir.

Tablo 4.30:Katılımcıların Tuttuğu takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss
1. Fenerbahçe	289	3,56	,81
2. Galatasaray	440	3,61	,93
3. Beşiktaş	147	3,62	,81
4. Trabzonspor	66	3,37	,75
5. Takım tutmuyorum	67	3,23	,89
Toplam	1009	3,56	,87

Tablo 4.31:Katılımcıların Tuttuğu takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	9,053	4	2,263	3,025	,017	
Gruplar içi	751,113	1004	,748			2-5
Toplam	760,166	1008				

Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü anova testi yapılmıştır. Tablo 4.31’de görüldüğü gibi katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir [$F_{(4-1004)} = 3,025$; $p < 0.05$].

Tukey testi sonuçlarına göre tuttuğu takım faktöründe Galatasaray takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Galatasaray takımını tutanlar (3,61) tuttuğu takım

faktörleri puanları bakımından takım tutmayanlara (3,28) göre daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bir başka ifade ile Galatasaray takımını tutanlar tuttuğu takım faktörlerini takım tutmayanlara göre daha çok önemsemektedirler.

4.4.4. Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttıkları takıma göre durumu Tablo 4.32 ve Tablo 4.33’de verilmiştir.

Tablo 4.32: Katılımcıların Program uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. Fenerbahçe	289	3,49	,76
2. Galatasaray	440	3,49	,78
3. Beşiktaş	147	3,41	,80
4. Trabzonspor	66	3,31	,71
5. Takım tutmuyorum	67	3,25	,82
Toplam	1009	3,45	,78

Tablo 4.33: Katılımcıların Program uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,523	4	1,381	2,295	,058	
Gruplar içi	604,124	1004	,602			Yok
Toplam	609,647	1008				

Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttıkları takıma göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü anova testi yapılmıştır. Tablo 4.33'de görüldüğü gibi katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-1004)} = 2.295$; $p > 0.05$].

4.4.5. Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttıkları takıma göre durumu Tablo 4.34 ve Tablo 4.35'de verilmiştir.

Tablo 4.34: Katılımcıların Müsabakanın cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss
1. Fenerbahçe	289	3,63	,85
2. Galatasaray	440	3,63	,86
3. Beşiktaş	147	3,74	,83
4. Trabzonspor	66	3,40	,70
5. Takım tutmuyorum	67	3,30	,90
Toplam	1009	3,61	,85

Tablo 4.35: Katılımcıların Müsabakanın cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	12,280	4	3,070	4,269	,002	1-5
Gruplar içi	721,946	1004	,719			2-5
Toplam	734,225	1008				3-5

Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararı faktörlerinin tuttukları takıma göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü anova testi yapılmıştır. Tablo 4.35’de görüldüğü gibi katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir [$F_{(4-1004)} = 4,269$; $p < 0.055$].

Tukey testi sonuçlarına göre müsabakanın cazibesi faktöründe Fenerbahçe takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında; Galatasaray takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında ve Beşiktaş takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Fenerbahçe takımını tutanlar (3,63), Galatasaray takımını tutanlar (3,63) ve Beşiktaş takımını tutanlar (3,74) müsabakanın cazibesi faktörleri puanları bakımından takım tutmayanlara (3,29) göre daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bir başka ifade ile Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş takımını tutanlar müsabakanın cazibesi faktörlerini takım tutmayanlara göre daha çok önemsemektedirler.

4.4.6. Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre durumu Tablo 4.36 ve Tablo 4.37’de verilmiştir.

Tablo 4.36:Katılımcıların Toplumsallaşma fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Betimsel Verileri

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. Fenerbahçe	289	3,38	,84
2. Galatasaray	440	3,39	,83
3. Beşiktaş	147	3,42	,88
4. Trabzonspor	66	3,20	,68
5. Takım tutmuyorum	67	3,28	,95
Toplam	1009	3,37	,84

Tablo 4.37:Katılımcıların Toplumsallaşma fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararı Faktörlerinin Tuttukları Takıma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,972	4	,743	1,058	,376	
Gruplar içi	704,965	1004	,702			Yok
Toplam	707,937	1008				

Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının tuttukları takıma göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü anova testi yapılmıştır. Tablo 4.37’de görüldüğü gibi katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-1004)} = 1.058$; $p > 0.05$].

4.5. Alt Problem 5: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri yaşlarına göre değişmekte midir?

4.5.1. Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre durumu 4.38 ve Tablo 4.39'da verilmiştir.

Tablo 4.38: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss
1. 17-20 Yaş	277	3,19	,80
2. 21-25 Yaş	644	3,16	,78
3. 26 Yaş ve üzeri	88	3,20	,76
Toplam	1009	3,17	,78

Tablo 4.39: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,189	2	,095	,155	,857	
Gruplar içi	614,544	1006	,611			Yok
Toplam	614,734	1008				

Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.39'da

görüldüğü gibi katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları yaşlarına göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .155$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.5.2. Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre durumu 4.40 ve Tablo 4.41’de verilmiştir.

Tablo 4.40: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss
1. 17-20 Yaş	277	3,05	1,00
2. 21-25 Yaş	644	3,06	,90
3. 26 Yaş ve üzeri	88	3,11	,85
Toplam	1009	3,07	,93

Tablo 4.41: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,347	2	,174	,201	,818	
Gruplar içi	866,546	1006	,861			Yok
Toplam	866,893	1008				

Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.41’de görüldüğü gibi katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları yaşlarına göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .201$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.5.3. Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre durumu 4.42 ve Tablo 4.43’da verilmiştir.

Tablo 4.42: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. 17-20 Yaş	277	3,59	,90
2. 21-25 Yaş	644	3,55	,86
3. 26 Yaş ve üzeri	88	3,55	,85
Toplam	1009	3,56	,87

Tablo 4.43: Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,325	2	,162	,215	,807	
Gruplar içi	759,841	1006	,755			Yok
Toplam	760,166	1008				

Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.43’de görüldüğü gibi katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları yaşlarına göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .215$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.5.4. Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre durumu 4.44 ve Tablo 4.45’de verilmiştir.

Tablo 4.44: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. 17-20 Yaş	277	3,49	,78
2. 21-25 Yaş	644	3,44	,79
3. 26 Yaş ve üzeri	88	3,44	,72
Toplam	1009	3,45	,78

Tablo 4.45: Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,546	2	,273	,451	,637	
Gruplar içi	609,101	1006	,605			Yok
Toplam	609,647	1008				

Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.45’de görüldüğü gibi katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları yaşlarına göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .451$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin programın uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.5.5. Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre durumu 4.46 ve Tablo 4.47’de verilmiştir.

Tablo 4.46:Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss
1. 17-20 Yaş	277	3,64	,87
2. 21-25 Yaş	644	3,61	,85
3. 26 Yaş ve üzeri	88	3,56	,85
Toplam	1009	3,61	,85

Tablo 4.47:Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,467	2	,233	,320	,726	
Gruplar içi	733,759	1006	,729			Yok
Toplam	734,225	1008				

Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.47’de görüldüğü gibi katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları yaşlarına göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .320$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.3.6. Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre durumu 4.48 ve Tablo 4.49’de verilmiştir.

Tablo 4.48:Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. 17-20 Yaş	277	3,45	,81
2. 21-25 Yaş	644	3,33	,84
3. 26 Yaş ve üzeri	88	3,41	,87
Toplam	1009	3,37	,84

Tablo 4.49:Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Yaşlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,543	2	1,272	1,814	,164	
Gruplar içi	705,394	1006	,701			Yok
Toplam	707,937	1008				

Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının yaşlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.49’de görüldüğü gibi katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları yaşlarına göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)}=1.814$; $p>0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin toplumsallaşma faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.6. Alt Problem 6: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri futbola olan ilgi düzeylerine göre değişmekte midir?

4.6.1. Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre durumu 4.50 ve Tablo 4.51’de verilmiştir.

Tablo 4.50: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss
1. Lisanslı oynuyorum	133	3,05	,83
2. Lisanslı oynadım	215	3,09	,77
3. Futbol seyircisiyim	661	3,22	,77
Toplam	1009	3,17	,78

Tablo 4.51: Katılımcıların Fiziksel Çevre Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,920	2	2,460	4,058	,018	
Gruplar içi	609,813	1006	,606			3,1-2
Toplam	614,734	1008				

Katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre değişip

değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.51’de görüldüğü gibi katılımcıların fiziksel çevre faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları futbola olan ilgilerine göre anlamlı farklılık vardır [$F_{(2-1006)} = 4.058$; $p < 0.05$].

Bu farklılığın tespiti için Tukey testi yapılmış fakat Tukey testi anlamlı farklılığın kaynağını göstermemiştir. Bu nedenle fiziksel çevre faktöründeki farklılığı tespit etmek için LSD testi kullanılmıştır. LSD testi sonuçlarına göre fiziksel çevre faktöründe futbol seyircisi olanlar ile lisanslı oynamış ve yine futbol seyircisi olanlar ile lisanslı oynuyor olanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Futbol seyircisi olanlar (3,22) fiziksel çevre faktörleri puanları bakımından lisanslı oynamış olanlara (3,09) göre ve yine futbol seyircisi olanlar (3,22) fiziksel çevre faktörleri puanları bakımından lisanslı oynuyor olanlara (3,09) göre daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bir başka ifade ile futbol seyircisi olanlar fiziksel çevre faktörlerini hem lisanslı oynamış hem de lisanslı oynuyor olanlara göre daha çok önemsemektedirler.

4.6.2. Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre durumu 4.52 ve Tablo 4.53’de verilmiştir.

Tablo 4.52: Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. Lisanslı oynuyorum	133	2,92	,98
2. Lisanslı oynadım	215	3,05	,93
3. Futbol seyircisiyim	661	3,11	,91
Toplam	1009	3,07	,93

Tablo 4.53:Katılımcıların Rakip Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,807	2	1,904	2,219	,109	
Gruplar içi	863,085	1006	,858			Yok
Toplam	866,893	1008				

Katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.53’de görüldüğü gibi katılımcıların rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları futbola olan ilgilerine göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 2.219$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin rakip takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile futbola olan ilgileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.6.3. Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre durumu 4.54 ve Tablo 4.55’de verilmiştir.

Tablo 4.54:Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. Lisanslı oynuyorum	133	3,45	,94
2. Lisanslı oynadım	215	3,63	,84
3. Futbol seyircisiyim	661	3,55	,86
Toplam	1009	3,56	,87

Tablo 4.55:Katılımcıların Tuttuğu Takım Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,544	2	1,272	1,689	,185	
Gruplar içi	757,622	1006	,753			Yok
Toplam	760,166	1008				

Katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.55’de görüldüğü gibi katılımcıların tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları futbola olan ilgilerine göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 1.689$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin tuttuğu takım faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile futbola olan ilgileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.6.4. Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre durumu

4.56 ve Tablo 4.57’de verilmiştir.

Tablo 4.56:Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. Lisanslı oynuyorum	133	3,38	,82
2. Lisanslı oynadım	215	3,45	,78
3. Futbol seyircisiyim	661	3,46	,77
Toplam	1009	3,45	,78

Tablo 4.57:Katılımcıların Program Uygunluğu Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,748	2	,374	,617	,539	
Gruplar içi	608,900	1006	,605			Yok
Toplam	609,647	1008				

Katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.57’de görüldüğü gibi katılımcıların program uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları futbola olan ilgilerine göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = .617$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin programın uygunluğu faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile futbola olan ilgileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.6.5. Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre durumu 4.58 ve Tablo 4.59’da verilmiştir.

Tablo 4.58: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss
1. Lisanslı oynuyorum	133	3,50	,93
2. Lisanslı oynadım	215	3,65	,83
3. Futbol seyircisiyim	661	3,62	,85
Toplam	1009	3,61	,85

Tablo 4.59: Katılımcıların Müsabakanın Cazibesi Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,972	2	,986	1,354	,259	
Gruplar içi	732,254	1006	,728			Yok
Toplam	734,225	1008				

Katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.59’de görüldüğü gibi katılımcıların müsabakanın cazibesi faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları futbola olan ilgilerine göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)} = 1.354$; $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin müsabakanın cazibesi

faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile futbola olan ilgileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.6.6. Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre durumu 4.60 ve Tablo 4.61’de verilmiştir.

Tablo 4.60:Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine Göre Durumu

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss
1. Lisanslı oynuyorum	133	3,32	,86
2. Lisanslı oynadım	215	3,32	,82
3. Futbol seyircisiyim	661	3,40	,84
Toplam	1009	3,37	,84

Tablo 4.61:Katılımcıların Toplumsallaşma Fırsatı Faktörüne Bağlı Futbol Müsabakalarına Katılım Kararlarının Futbola olan ilgilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,495	2	,748	1,065	,345	
Gruplar içi	706,442	1006	,702			Yok
Toplam	707,937	1008				

Katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararlarının futbola olan ilgilerine göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Tablo 4.61’de görüldüğü gibi katılımcıların toplumsallaşma fırsatı faktörüne

bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları futbola olan ilgilerine göre değişmemektedir [$F_{(2-1006)}= 1.065$; $p>0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin toplumsallaşma faktörüne bağlı futbol müsabakalarına katılım kararları ile futbola olan ilgileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

5. TARTIŞMA

1. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında fiziksel çevre faktörleri “biraz” boyutu ile etkilidir. Genel manada hazır olmayan ve geliştirilmemiş fiziksel çevre unsurları, seyircilerin memnuniyetsizliğini arttıran ve müsabakalara katılım sıklığını etkileyen önemli bir unsurdur. Ancak çalışmada, seyircilerin futbol müsabakalarına katılım kararını biraz boyutunda etkilemesi, ülkemizdeki taraftarların tuttukları takımın müsabakayı kazanmasından başka düşüncesi olmayan bireyler olduğunu düşündürmektedir. Fiziksel çevre faktörlerinden “stadyuma ulaşım kolaylığı” en yüksek ağırlıklı ortalama ile dikkati çekerken “stadyumda yeterli otopark” en düşük ağırlıklı ortalamaya sahip olmuştur. Değişken yapısal özellikler taşıyan stadyumların elde edilme süreçleri kadar işletme modelleri ve toplumsal beklentiler de çelişkiler ve karmaşıklıklar içermektedir. Antik dönemden bugüne gündelik yaşamın parçası olan bu yapılar, spora yönelik işlevsel beklentilerin yanı sıra sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel erke yönelik simgesel anlamlarıyla da öne çıkmaktadır. Aynı zamanda stadyumlar, maliyeti, büyüklüğü, kullanıcı kalabalığı, kullanım yoğunluğu dolayısıyla birçok kentsel sorunu da bünyesinde barındırmaktadır. Uygun olmayan yer seçimine, gereksinimlerle örtüşmeyen kapasitelere ve gelecek kestirimlerindeki tutarsızlıklara neden olan planlama ve programlama başarısızlıklarıyla tasarım ve uygulamadaki yanlışlar, konunun daha eleştirel ve kapsamlı olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında “stadyumun güvenliği” en yüksek ikinci fiziksel çevre faktörü olmuştur. TFF’ nu profesyonel liglerde müsabaka oynanan stadyumların Stadyum ve Güvenlik kriterlerine göre uygunluk denetimlerini denetçiler aracılığıyla yaparak, ilgili müsabaka kriterlerine (FIFA, UEFA, TFF) göre uygun stadyumlarda yapılmasını sağlamaktadır. Bu amaçla TFF bünyesinde

2005 yılında stadyum ve güvenlik şube müdürlüğü kurulmuştur. Bu müdürlük görevlerini, Stadyum ve Güvenlik Talimatı, Akreditasyon Talimatı, UEFA Stadyum Altyapı Talimatı 2010, UEFA Emniyet ve Güvenlik Talimatı 2006, FIFA Güvenlik Talimatı, 5149 sayılı şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun, 5188 sayılı özel güvenlik kanunu ve Emniyetle ilgili diğer mevzuatlar çerçevesinde yürütmektedir. Öte yandan genel olarak değerlendirildiğinde yapılan araştırmalar fiziksel çevrenin müsabakalara katılım kararını etkilediğini göstermektedir.^{79,81,90,93,94,95}

Müsabakaların oynandığı stadyumlarda müsabakaların o anda izlenmesi stadyumun kalitesine bağlıdır. Sporda dağıtım konusu ele alınırken spor olayının gerçekleştirildiği yerin bir dağıtım aracı olarak düşünülmesi gerekir. Stadyumlar, kapalı ve açık spor alanları ve diğer spor alanları spor olayının gerçekleştirilmesi için önem taşır. Bu tür spor olaylarının seyirci ve taraftarlarca tüketilmesinin temel koşulu, bu spor alanlarının düzeni ve kalitesidir. Spor merkezinin düzeni ve kalitesi seyircileri çeken önemli bir unsurdur. Oturma yerleri düzgün ve rahat olmayan veya sahası kötü olan bir stadyum hem maçın kalitesini hem de seyirciyi olumsuz yönde etkiler. Stadyum veya spor salonlarının sadece fiziksel olarak değil atmosfer olarak da değerlendirilmesi gerekir.⁹⁶

2. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında rakip takım faktörleri “biraz” boyutu ile etkilidir. Rakip takım faktöründe “Rakip takımın kazanma şansı” katılım kararını etkileyen en önemli unsur olarak görülürken, “Rakip takımın son performansı” ise en az etkileyen unsur olarak görülmektedir. Wakefield ve Sloan’a (1995) göre, taraftarı olduğu takıma bağlı olan seyirciler, takımlarının oyunu seyretmek için stadyumda daha fazla zaman geçirmektedir.⁷⁹.

Kılıçgil'e (2003) göre, bir spor taraftarı için tuttuğu takımın başarısı, kendisi için bir çeşit güven ve iftihar duygusu uyandırmaktadır.⁹⁷ Gencer ve Aycan (2008) "rakip takım" bileşeninin, seyircilerin profesyonel futbol müsabakalarına katılım kararları üzerinde en az etkiye sahip olduğunu ve ülkemizde futbol seyircilerinin, saha içerisinde her iki takım oyuncularını tarafından ortaya konulan üstün performansı izlemekten çok, tuttıkları takımın müsabakayı kazanmasından başka düşüncesi olmayan bireylerden oluştuğuna işaret etmektedirler⁹⁰.

Araştırmanın bu bulgusu ülkemizdeki seyirci ve taraftarlık ile ilgili kavramların çözümlenmesinde ve stadyumlardaki şiddet ve saldırganlık olaylarının sebeplerinin anlaşılmasında taraftar gruplarının daha detaylı araştırmalara konu olabileceğini işaret etmektedir.

3. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında tuttuğu takım faktörleri "oldukça" boyutu ile etkilidir. Wakefield ve Sloan (1995) takıma bağlılığın ve takımın geçmişinin ve performansının seyircilerin stadyumda bulunmak kararları üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Tuttuğu takım faktöründe "Takımım için maçın önemi" katılım kararını en çok etkileyen en önemli unsur olarak görülürken, "Takımımın ligdeki sıralaması" ise az etkileyen unsur olarak görülmektedir⁷⁹.

Wakefield ve Sloan (1995) çalışmalarında elde ettikleri sonucun aksine bu çalışmada "Takımımın son performansı" biraz boyutu ile etkili olmaktadır. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında takımlarının son performansının çok da etkili olmadığı söylenebilir⁷⁹.

Bu bulgular araştırmanın örneklemini oluşturan kitlenin tuttıkları takımlarla özdeşleşme ve bağlılık düzeylerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Aycan, Polat ve Uçan (2009) taraftarın takımıyla özdeşleşme düzeyi azaldıkça maça seyirci olarak katılımını etkileyebilecek farklı nedenlerin ortaya çıktığı ve maçı seyretme ihtimallerinin azaldığı, aksine bu özdeşleşme düzeyi yükseldikçe de taraftarların bu farklı nedenlerden daha az etkilendiği, yani maça katılım kararını etkileyecek koşullar ne olursa olsun etkilenmedikleri ve daha fazla maça gitme eğilimlerinin olduğunu tespit etmişlerdir⁹⁴.

4. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında programın uygunluğu faktörleri “oldukça” boyutu ile etkilidir. Zhang, Wall, Smith (2000) müsabaka programının uygunluğu, maçın oynanacağı gün, saat, hava durumu, vb. seyirci tercihleri ile ilişkili değişkenlerin müsabakalara katılım ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Programın uygunluğu faktöründe “Bilet fiyatı”, “Maç günü hava durumu” ve “Maç günü” katılım kararını en çok etkileyen en önemli unsurlar olarak ortaya çıkarken, “Maç saati” en az etkileyen unsur olmuştur⁸⁸. Hava durumu ve maç günü boyutları Zhang, Wall, Smith (2000)’in çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir⁸⁸.

Lee ve Bang ise (2003) maçın zamanı, günü ve yerinin seyircilerin katılım istek ve kararları üzerinde doğrudan etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir.⁹⁸

Maçın cazibesi ile ilgili olarak Beri ve arkadaşları (2004) ise takımın yıldız oyunculara sahip olması ile bilet gelirleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.⁹⁹

Ekonomik açıdan ele alındığında, fiyat, gelir düzeyi, ikame ürünlerin varlığı ve fiyatları, pazar boyutu müsabakanın sonucu açısından önemi ve sonucun belirsizliği faktörleri, seyircilerin spor müsabakalarına katılımını etkilemektedir.¹⁰⁰

5. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında müsabakanın cazibesi faktörleri “oldukça” boyutu ile etkilidir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında müsabakanın cazibesi faktörleri en yüksek ağırlıklı ortalama ile oldukça boyutunda en önemli faktör olarak görülmektedir. Bu faktörü yine oldukça boyutu ile tuttuğu takım ve programın uygunluğu faktörleri izlemektedir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında toplumsallaşma fırsatı faktörü dördüncü sırada ve biraz boyutu ile yer almaktadır. Bu faktörü yine biraz boyutu ile fiziksel çevre ve rakip takım faktörleri izlemektedir.

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında müsabakanın cazibesi en önemli unsur olarak görülürken rakip takım faktörü en önemsiz unsur olarak görülmektedir. Gençler ve Aycan (2008) yaptıkları araştırmada rakip takım faktörünün müsabakalara katılım kararını etkileyen en düşük faktör olduğu sonucuna ulaşmışlardır.⁹⁰

Bu sonucun araştırma sonucunu desteklediği görülmektedir. Ancak Gençler ve Aycan'ın (2008) çalışmasında tuttuğu takım faktörü en önemli unsur olarak bulunmuştur.⁹⁰

Bu sonuç araştırma sonucu ile örtüşmemekle birlikte bu araştırmada tuttuğu takımın faktörü ikinci en önemli fakat yine

müsabakanın cazibesi faktöründe olduğu gibi oldukça boyutundadır. Bu özelliği ile araştırma sonucunun çok da aykırı olmadığı söylenebilir.

6.Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında toplumsallaşma fırsatı faktörleri “biraz” boyutu ile etkilidir. Ancak literatür incelendiğinde spor olaylarında diğer insanlarla kurulan ilişkiler önemli bir güdüleyici faktör olduğu görülmektedir. Örneğin 1977 yılında bir çalışmada taraftarların % 55’i spor olayından çok diğer taraftarlarla kurdukları ilişki nedeniyle spor olaylarına gittiklerini ifade etmişlerdir. Arkadaşlarla birlikte olmak da bir spor karşılaşmasına/olayına katılmada veya seyretmede önemli sebeplerden biri olara ifade edilmiştir.⁵⁴ Caldini ve ark.(1976)¹⁰¹ taraftarların toplumsal imajlarını yükseltmek çabası içerisinde, başarılı takımlar ile birlikteliklerini arttırmaya uğraştıklarını belirtmişlerdir. (akt. Mahony ve Moorman,1999).¹⁰²

Bu çalışmada beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında toplumsallaşma fırsatı faktörleri çok önemli görülmediği ve Caldini ve arkadaşlarının (1976) çalışmalarının sonuçları ile benzer olmadığı söylenebilir.¹⁰¹ Fakat toplumsallaşma fırsatı faktöründe “Maçta arkadaşlarla beraber olmak” ve “Toplumsal bir etkinliğe katılmak” katılım kararını oldukça boyutu ile etkilemektedir. Genel ortalamada biraz boyutunda kalan toplumsallaşma fırsatında yer alan bu maddelerin oldukça boyutunda yer alması araştırma sonuçlarının bu boyutunun Caldini ve arkadaşlarının (1976) çalışmalarının sonuçları ile benzerliğini göstermektedir.¹⁰¹

Toplumsallaşma fırsatı faktöründe dikkati çeken bir sonuç ise Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında “Maçta aileyle beraber olmak” unsurunun biraz boyutu ile cevaplanmış olmasıdır. Oysa bazı spor seyircileri, spor olaylarına

katılımı aile birlikteliğini pekiştirme aracı olarak görür. Tüm aile üyeleri spor dallarına katılarak birlikte zaman geçirir ve iletişim hatları spor sayesinde açılır. Aile birlikteliğini geliştirmek için spora katılım, kadınları erkeklerden daha fazla güdelemektedir.⁶⁵

Araştırma kapsamında katılımcıların aile ile maça gitmek güdülerinin düşük olmasının farklı nedenleri olduğu düşünülebilir. Bu nedenlerden birinin futbol müsabakalarındaki küfür ve kötü tezahürat olabilir. Bu bağlamda futbol müsabakalarındaki küfür ve kötü tezahüratın beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında aile ile birlikte olma durumunu etkilediği söylenebilir. Diğer yandan çalışmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ailelerinden farklı şehirlerde okuyor olmaları da akılda tutulması gereken bir durumdur. Öte yandan bu noktada üzerinde durulması gereken önemli bir hususta ailelerin verdiği destek ve cesaretlendirme, çocukların spora katılımıyla olumlu yönde ilişkilidir. Antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri gibi ailelerde çocuklar için rol modelidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde seyircilerin aileleri ile beraber olmak yönündeki motivasyonlarının düşük oluşu Türk spor yöneticileri adına düşündürücü bir problem olarak görülmektedir. Spor kulüplerinin bu noktada stadyumlardaki kötü tezahürat, şiddet ve saldırganlık olaylarının azaltılması adına aileleri stadyumlara çekecek özendirici tedbirler alması önem kazanmaktadır.

7. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri cinsiyete göre değişmemektedir. Shank (1999) yaptığı çalışmada cinsiyetin seyircilerin spora katılımları üzerinde belirgin etkilere sahip olduğunu betimlemiştir.⁹³

Bu sonuç ile araştırma bulgusunun desteklenmediği söylenebilir. Avrupa ülkeleri arasında erkeklere oranla, bayanların en düşük işe katılma oranına sahip olduğu ülkeler arasında yer aldığımız

bilinmektedir. Bunu erkeklerle bayanların spora katılma oranları içinde söyleyebiliriz. Bunun birçok ekonomik ve kültürel sebebi bulunmakla birlikte, ülkemizde bayan takımlarının azlığı ve erkek takımlarına göre gereken ilgiden uzak oluşu ve büyük ölçüde eşit olmayan kaynak dağılımı çok dikkat çekicidir.¹⁰³

Ancak araştırma kapsamında bayan ve erkek katılımcılar arasında seyirci katılım kararı faktörleri arasında cinsiyete göre farklılık bulunmaması örneklem grubunun tamamının spor eğitimi almasına bağlanabilir. Öte yandan, cinsiyetleri; kişisel, durumsal ve zaman faktörlerinden etkilenen bir sosyal dinamik içinde görmek ve bunları sadece biyolojik temelde değerlendirmemek gerekir. Spor ile egzersiz psikolojisi ve sosyolojisi disiplinlerinde cinsiyet dinamiği son zamanlarda sıklıkla ele alınan konular arasındadır.¹⁰⁴

Fakat ülkemizde spora katılım ve cinsiyet ile ilgili araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir.

8. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri okunan bölüme göre değişmemektedir. Bu bağlamda beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okudukları bölümün ve alınan eğitimin seyirci katılım kararlarını etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın bu sonucunun örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin spor eğitimi alan homejen bir grup olmasından kaynaklanmış olabilir. Literatür incelendiğinde araştırmanın bu sonucunun karşılaştırılabileceği çalışma verilerine rastlanmamıştır. Ancak spora katılımı etkileyen dışsal faktörler olarak sıralanan kültür yapısı, sosyal sınıf, meslek grupları, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, yaşanılan çevre yapısı gibi etmenlerinde spora katılım kararları üzerinde önemli etkilerinin olduğu araştırma sonuçları ile bildirilmektedir.^{105,106,107}

9. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörlerinden fiziksel çevre, tuttuğu takım ve müsabakanın cazibesi tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık varken rakip takım, program uygunluğu ve toplumsallaşma fırsatı tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu boyutu ile fiziksel çevre, tuttuğu takım ve müsabakanın cazibesi tutulan takıma göre farklılık arz etmektedir. Fiziksel çevre faktöründe Galatasaray takımını tutanlar ile Trabzonspor takımını tutanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Galatasaray takımını tutanlar fiziksel çevre faktörlerini Trabzonspor takımını tutanlara göre daha çok önemsemektedirler. Bu durumun bir nedeni olarak İstanbul şehrinin kendine özgü koşulları olabilir. Fiziksel çevre faktörlerinin “stadyuma ulaşım kolaylığı” ve “stadyumda yeterli otopark” boyutlarının İstanbul özelinde önemli zorluklar olduğu düşünülebilir.

Tuttuğu takım faktöründe Galatasaray takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Galatasaray takımını tutanlar tuttuğu takım faktörlerini takım tutmayanlara göre daha çok önemsemektedirler.

Müsabakanın cazibesi faktöründe Fenerbahçe takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında; Galatasaray takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında ve Beşiktaş takımını tutanlar ile takım tutmayanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş takımını tutanlar müsabakanın cazibesi faktörlerini takım tutmayanlara göre daha çok önemsemektedirler.

10. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörlerinden fiziksel çevre faktöründe futbola olan ilgi düzeylerine göre anlamlı bir farklılık varken diğer

faktörlerde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Fiziksel çevre faktöründe futbol seyircisi olanlar ile lisanslı oynamış olanlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Futbol seyircisi olanlar fiziksel çevre faktörlerini lisanslı oynamış olanlara göre daha çok önemsemektedirler. Lisanslı futbol oynayanların fiziksel çevre faktörlerini futbol seyircisi olanlardan daha az önemli görmemelerinin nedeni onların futbolun içinde daha çok olmalarına bağlanabilir. Lisanslı futbol oynayanların maçları farklı amaçlarla izledikleri de düşünülebilir. Bu kişiler müsabakaları estetik ve eğlence güdüsüyle seyrediyor olabilir.¹⁰⁸

Kişi sportif olayları bir müzik dinleme, tiyatro ve televizyon seyretme gibi zevk veren bir aktivite olarak gördüğü için motive olabilir. Genel olarak ülkemizdeki deneyimin bundan uzak olduğu söylenebilir. Kişiler, estetik duygular yaşamak ve sanatsal güzellikleri görmek için motive olabilir. Uyum, zarafet, akıcılık, ritim, tempo, esneklik, koordinasyon, beceri, zeka gibi faktörlerin, bir bütünlük içinde ve amaca yönelik olarak ortaya çıkması estetik duygular yaşatabilir. Sporla ilgili eğitilmiş olanlar daha çok estetik arayışlar, eğitimi zayıf olanlar ise, daha çok kahramanlık arayışları içinde olabilir.¹⁰⁹

6. SONUÇLAR

1. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında fiziksel çevre, rakip takım ve toplumsallaşma fırsatı faktörleri “biraz”, tuttuğu takım, programın uygunluğu ve müsabakanın cazibesi faktörleri “oldukça” boyutu ile etkilidir.

2. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri cinsiyete ve okunan bölüme, göre değişmemektedir.

3. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörlerinden fiziksel çevre, tuttuğu takım ve müsabakanın cazibesi tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık oluştururken rakip takım, program uygunluğu ve toplumsallaşma fırsatı tutulan takıma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörlerinden fiziksel çevre faktöründe futbola olan ilgi düzeylerine göre anlamlı bir farklılık varken diğer faktörlerde anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

5. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri, fiziksel çevre ve rakip takım faktörleri bakımından, tuttuğu takım, program uygunluğu, müsabakanın cazibesi ve toplumsallaşma fırsatı faktörlerine göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre uygulama ve araştırmaya yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur;

- İleriki araştırmalarda, bu araştırmanın daha geniş örneklemle, takım bazında gerçekleştirilmesi, pazarlama stratejilerinin etkinliği açısından önemli katkılar sağlayabilir.
- Müsabakalara katılım kararını etkileyen faktörlerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı farklı seyirci gurupları üzerinde anlaşılması pazarlama stratejilerinin etkinliği açısından önemli katkılar sağlayabilir.
- Takım markası, takım bağlılığı ve takımla özdeşleşme ile futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar pazarlama stratejilerinin etkinliği açısından önemli katkılar sağlayabilir.
- Stadyuma giden taraftarların aileleri ile birlikte müsabakalara gitmemelerinin sebepleri nitel araştırma yöntemleri ile derinlemesine incelenerek ortaya çıkarılmalıdır.
- Seyirci katılım kararını etkileyen fiziksel koşulların başında gelen stadyumların güvenliği, ergonomisi,

otopark kapasitesi, ulaşılabilirliği gibi özelliklerin dikkate alınarak ülkemizdeki mevcut stadyumların genel yapısı ortaya çıkartılarak yenileme ve yeni yapılacak stadyumlar için arşiv çalışması yapılabilir.

- Ailelerin, bayanların ve çocukların stadyumlara çekilebilmesi için özendirici tedbirler alınmalıdır.
- Eldeki araştırmada beden eğitimi ve spor yüksekokulu ğrencilerinin futbol müsabakalarına katılma kararlarında toplumsallaşma fırsatı faktörü biraz boyutu ile etkili olması spor sosyologları için bir araştırma konusu olabilir.
- Eldeki araştırmada futbol seyircisi profilinin tuttukları takımın müsabakayı kazanmaktan başka düşüncesi olmayan bireylerden oluştuğu dikkate alındığında konu üzerinde yapılacak derinlemesine araştırmalar futbol sahalarında ki şiddet olaylarının azaltılması adına ipuçları sağlayabilir.

7. ÖZET

Bu çalışma, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarını etkileyen faktörlerin belirlenerek, bazı değişkenlere göre bu algılamaların farklılaşıp farklılaşmadığı tespit etmek amacıyla desenlenmiştir.

Tarama modelindeki bu çalışmada, Gencer ve Aycan (2008)⁹⁰ tarafından geliştirilen “Seyirci Katılım Karar Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Sınırlandırılmış evren kullanılan bu çalışmada, 6 üniversiteden 1009 öğrenci nihai verilerin toplanmasında yer almıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ve Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırmada özetle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararlarında fiziksel çevre, rakip takım ve toplumsallaşma fırsatı faktörleri “biraz”, tuttuğu takım, programın uygunluğu ve müsabakanın cazibesi faktörleri “oldukça” boyutu ile etkilidir.

2. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin futbol müsabakalarına katılım kararı faktörleri cinsiyete, okunan bölüme, göre değişmezken, tutulan takıma, futbola olan ilgi düzeylerine, göre değişmektedir.

Anahtar Kelimeler: Taraftar, Seyirci, Beden Eğitimi ve Spor, Futbol, Öğrenci

8. SUMMARY

This study was designed to determine the factors affecting the Physical Education and Sports Higher School students' decisions to attend football matches and to find out whether these decisions differ in terms of some variables.

In this survey, "Scale of Spectators' Decision to Attend" and ""Personal Data Form" developed by Gencer and Aycan (2008)⁹⁰ were utilized to collect the data. Participants included 1009 students from 6 different universities. In the analysis of the data collected, arithmetic mean, standard deviation, t test, one way analysis of variance (One-Way ANOVA) and Tukey test were used.

The results of the study were briefly as follows:

1. School of Physical Education and Sports Students decision making process to attend the football games. "slightly" effected according to the "physical enviroment" "oppenent team" and "socialitation opportunita" factors and "quite" effective according and to the "favorite team" programme suitability and "attraction of game" factors.

2. School of Physical Education and Sports Students decision making process to attend the football games did not change in terms of gender and departments, where as it changed according to the "favorite team" and "level of intrest" factors.

Key Words: Fan, Spectator, Physical Education, Football, Student

9. KAYNAKLAR

1. ERKAL M. Sosyolojik Açıdan Spor, Geliştirilmiş 2. Baskı: İstanbul;1992.
2. KILCIGİL E. Sosyal Çevre-Spor ilişkileri, Bağırhan Yayınevi:Ankara; 1998, s.9-67.
3. YETİM AA. Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık: Ankara; 2000.
4. TRAIL GT. JAMES J.D. “ The Motivation Scale for Sport Consumption: Assessment of the Scales Psychometric Properties” Journal of Sport Behavior, 2001, 24 (2):s.108-128.
5. ZHANG JJ. PEASE, D.G., HUI, S.C., MICHAUD, T.J. “Variables Affecting the Spectator Decision to Attend NBA Games”. Sport Marketing Quarterly, 1995, 4 (4): s.29-39.
6. TRENBERTH L, and GARLAND R. “Sport and consumer buying behavior”. Beech and Chadwick (eds).The Marketing of Sport, Prentice Hall, Harlow; 2007.
7. HANK MD. “Sport Marketing: A Strategic Perspective”. Prentice Hall: New Jersey; 1999.
8. ACET M. Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi: Ankara; 2001.
9. APAYDIN A. Futbola Giriş, Akmat Akınoğlu Matbaacılık: Bursa; 2000.

10. WAHL A. Ayak Topu Yapı kredi Yayınları Genel Kültür Dizisi: İstanbul; 2005, s15-18.
11. TALİMCİLER A. Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sporu, Bağlam Yayıncılık: İstanbul; 2010, s.100-107.
12. ÖZMEN H. Futbol, Holiganizm ve Medya, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul; 2000.
13. ARIPINAR E. Türk Futbol Tarihi, TFF Yayınları; İstanbul: 1991.
14. CARNİBELLA G, FOX A, FOX K, CANN JM, MARCH J AND MARCH P. Football Violence In Europe, The Social Research Centre, 28 St. Clements; 1996.
15. STEMMER T. Futbolun Kısa Tarihi, Dost Kitap Evi Yayınları: Ankara; 2000, s.40-47.
16. Türkiye Futbol Federasyonu Türk Futbol Tarihi Dergisi , Cilt 1,28.
17. FİŞEK K. 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi Gül Matbaası; İstanbul: 1985, s.70-77.
18. Fişek K. Spor Yönetimi, SBF Yay. No.525; Ankara: 1983.
19. FİŞEK K. Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları: 1983, s.266-304.

20. HÜRKAN S. Yıkılmayan İmparatorluk Futbol, Ümit Yayıncılık: Ankara; 2000, s.39-48.
21. FİŞEK K. Sporun Anatomisi, Ygs Yayınları: İstanbul; 2003, s.81-90.
22. Türkiye Futbol Federasyonu Türk Futbol Tarihi Dergisi, Cilt 1, 43.
23. GÜVEN Ö. Futbol Topu İle Oynamanın Bazı Kùltürlerdeki Benzer Görünümleri Ve Tarihsel Gelişimine Ait Bilgiler, Düşünen Siyaset: 1999 (2) , s.95-111.
24. Morpa Spor Ans. 2.Cilt. Orhan Ofset; İstanbul: 1997.
25. ATABEYOĞLU C. Türk Spor Tarihi(1453-1991) Fotospor, AN Grafik Basın: İstanbul; 1991.
26. Türkiye Futbol Federasyonu Türk Futbol Tarihi Dergisi, Cilt 1, 85.
27. SÜMER R. Sporda Demokrasi 2, Şafak Matbaacılık; Ankara: 1990.
28. YILMAZ İ. Türk Spor Teşkilatının Örgütsel Değişimi Açısından Özerkliğin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi; Ankara: 2002.
29. Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasın Dair Kanun
Erişim: <http://www.hukuki.net/kanun/5175.15.text.asp>
[Erişim Tarihi : 06.06.2013].
30. İNAL R. Küreselleşme ve Spor Küreselleşmenin Spora Etkileri, Evrensel Basın Yayın; İstanbul: 2008, s.30.

31. Akşar T. Endüstriyel Futbol, Literatür Yayıncılık: İstanbul; 2005.
32. TALİMCİLER A. Futbol iş: Endüstriyel futbol İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi; 2008 Sayı 26 Kış-Bahar, s.89-114.
33. ÜNSAL A. Tribün Cemaatinin Öfkesi, İletişim Yayınları; İstanbul: 2005, s.326-327.
34. ERKAL M. GÜVEN, Ö, AYAN, D. Sosyolojik Açından Spor, Der Yayınları; İstanbul 1998 3. Basım.
35. ŞERİF M. ŞERİF, C.W. Sosyal Psikolojiye Giriş, 1.Cilt, Çev.: M. Atakay; A. Yavuz, Sosyal Yayınlar; İstanbul: 1996.
36. DPT. Türk Sporunu Niçin Uluslararası Sporun Gerisinde Kalmıştır (Araştırma Modeli), 1. Basım, Devlet Planlama Teşkilatı; Ankara: 1990.
37. KARAGÖZOĞLU C, AY MS. Futbol Seyircisinde saldırganlık Eğilimleri: İstanbul Örneği, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi; 1999 Yıl:6, Sayı:3, s.27-31.
38. ACET M. Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi; Ankara; 2001.
39. ARIKAN AN. Farklı Branşlardaki Spor Seyircilerinin Sosyo Kültürel Profili ve İzleyicilik Durumları Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara; 2000.

40. MAVİLİ AA. Grup Süreci ve Grup Dinamikleri, Sistem Yayıncılık: İstanbul; 1997.
41. TAŞĞIN Ö.). Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi; Konya; 2000.
42. DAVER B. Siyaset Bilimine Giriş, Siyasal Kitabevi, 5.Baskı: Ankara; 1993.
43. GUSTAVE B. Kitleler Psikolojisi, Çev.: S. Demirhan, Yağmur Yayınevi: İstanbul; 1991.
44. SALTİK Y.“Türkiye’de Taraftarlık Anlayışı ve Futbolda Holiganizm”; 2002
Erişim:http://dokumanlar.com/dosya.asp?islem=gor&dosya_no=100406
2005
Erişim tarih: 06.05.2005
45. GENÇ DA. Spor Hukuku, 1.Baskı, Alfa Yayınları: Ankara; 1998.
46. ÇAKMAK NM. Türk Futbol Federasyonu Hukuki Statüsü, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı , Yüksek Lisans Tezi: Ankara; 1999.
47. MORALI S, ACAR MF. Futbol’da Şiddetin Toplumbilimsel Boyutları, Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi; 1998, s.22-26.
48. AYAN D. Aşırı Taraftarlık Etik Bir Sorun mudur?, Düşünen Siyaset (Futbol Özel Sayısı); 1999 Yıl :1, Sayı:2. s. 59-67.

49. GÜNAY M. GÖKDEMİR, K., GÜÇLÜ, M., KAYA, M. Sporda Seyirci ve Takım Tutma Dinamiği, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi; 1996 Sayı:4, s.1-10.
50. DOĞAN İ. Türk Futbolunda Potansiyel İstanbul Ruhu ve Şiddet, Düşünen Siyaset (Futbol Özel Sayısı); 1999 Yıl:1, Sayı: 2, s.73-8.
51. KOZANOĞLU C. Türkiye’de Futbol, İletişim Yayınları: İstanbul; 1996.
52. SERT M. Gol Atan Galip, Futbola Sosyolojik Bir Bakış, Bağlam Yayınları: İstanbul; 2000.
53. KÜSKÜN A. Futbol ve ... Değil ,Sadece Futbol, Düşünen Siyaset (Futbol Özel Sayısı); 1999 Yıl:1, Sayı:2, s.39-42.
54. BORALIOĞLU G. “Futbolsuz Alanda Mahrumiyet Pozisyonu”, Takımdan Ayrı Düz Koşu, 2.Baskı, Der.: T.Bora, İletişim Yayınları: İstanbul; 2001.
55. ÜNSAL A. Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, Cogito Dergisi: 1996 Sayı:6-7, s.29-36.
56. AYAN S. Şiddet ve Fanatizm, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi; 2006 Cilt 7, Sayı 2,s.199-200.
57. CAMPANA JP., MUNAKATA T. Anger and Aggression Among Filipino Student. Adolescence.39: 2004, s.757.
58. BOLDIZAR JP. PERRY, DG., PERY LC. Outcome Values and Aggression.Child Develepment, 60: 1989, s.571.

59. KING A. Football Hooliganism And The Practical Paradigm, Sociology Of Sport Journal: 1999, s. 269-273.
60. AKDENİZ A. Türkiye’de Şiddet Hareketleri Ve Gençlik Üzerine Olumsuz Etkileri, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ana Bilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi: İstanbul; 1996.
61. KEER JH. The Role of Aggression and Violence in Sport. Human Kinetics Publisher: 1999, 13 s.83-84.
62. ERTAŞ Ş, PETEK H. “Spor hukuku.” Yetkin Yayınları: Ankara; 2005, s-23.
63. ÇAĞLAYAN R. “Spor hukuku.” Asil Yayınları: Ankara; 2007, s-12.
64. ÇAMLIYAR H. Türkiye de spor yönetimi, federasyonlar ve sorunları, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Dergisi: Ankara; 1999, Sayı 89, s.10.
65. SHANK MD. Sports marketing: A strategic perspective. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall; 2001.
66. WANN DL. Preliminary validation of sport fan motivation scale. Journal of Sport & Social Issues;1995 19(4), s.377-396.
67. BAADE RA. & Tiehen, L.J. An analysis of major league baseball attendance. 1969-1987. Journal of Sport & Social Issues; 1990 14(1), 14-31.

68. EDMONDS B. When athletes turn traitors. American demographics; 1997.
69. WAKEFIELD KL. & Sloan, H.J. The effect of team loyalty and selected stadium factors on spectator attendance. Journal of Sport Management; 1995 9(2), s.112-138,153-172.
70. SUTTON WA. McDonald, M. A., Milne, G. R., & Cimperman, J. Creating and fostering fan identification in professional sports. Sport Marketing Quarterly; 1997 6(1), 15-22.
71. HANSEN H. & Gauthier, R. Factors affecting attendance at professional sport events. Journal of Sport Management; 1989 3, 15-32.
72. BIRD PJ. The demand for league football. Applied Economics; 1982 14(6), s.637-649.
73. DREVER P. & MacDonald, J. Attendance at South Australian football games. International Review of Sport Sociology; 1981 16(2), s.103.
74. KROHN FB, CLARKE M, Preston E, McDonald M, & Preston B. Psychological and sociological influences on attendance at small college sporting events. College Student Journal; 1998 32(2), s.277-288.
75. KAHLE LR, Kambara KM, & Rose G.M. A functional model of attendance motivations for college football. Sport Marketing Quarterly; 1996 5(4), s.51-60.

76. MADRIGAL RC. Cognitive and affective determinants of fan satisfaction with sporting event attendance. *Journal of Leisure Research*; 1995 27(3), s.205-227.
77. HUNT JM. Smith, MF. & Kernan, JB. Processing effects of expectancydiscrepant persuasive messages. *Psychology Reports*; 1989 65, s.1359-1376.
78. WANN DL. & Branscombe, NR. Die-hard and fair-weather fans: Effects of identification on BIRGing and CORFing tendencies. *Journal of Sport and Social Issue*; 1990 14, s.103-117.
79. WAKEFIELD KL. & SLOAN HJ. The effect of team loyalty and selected stadium factors on spectator attendance. *Journal of Sport Management*; 1995 9(2), s.153-172.
80. MELNICK MJ. Searching for sociability in the stands: A theory of sports spectating. *Journal of Sport Management*; 1993 7(1), s.44-60.
81. WAKEFIELD KL, BLODGETT JG & SLOAN HJ. The effect of team loyalty and selected stadium factors on spectator attendance. *Journal of Sport Management*; 1996 10, s.15-31.
82. WANN DL, BREWER KR & ROYALTY JL. Sport fan motivation: relationships with team identification and emotional reactions to sporting events. *International Sports Journal*; 1999 3(2), s.8-18.
83. WANN DL. SCHRADER MP, & WILSON AM. Sport fan motivation: Questionnaire validation, comparisons by spot, relationship to athletic motivation. *Journal of Sport Behavior*; 1999 22(1), s.114-139.

84. WANN DL. & BRANSCOMBE NR. "Sport Fans : Measuring Degree of Identification with Their Team", Journal of Sport Psychology; 1993 24, s.1-17.
85. KARASAR N. Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım: 15. Baskı: Ankara; 2005 s.77.
86. SÖNMEZ V. ve ALACAPINAR FG. Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Anı Yayıncılık: Ankara; 2011 S: 46.
87. BÜYÜKÖZTÜRK Ş. KILIÇ ÇE. AKGÜN EÖ, KARADENİZ Ş. VE DEMİREL F. BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ. Pegem Akademi: Ankara; Şubat 2012 S.178.
88. ZHANG JJ, WALL, KA. & Smith DW. To go or not? Relationship of selected; 2000.
89. AZİZ A. Araştırma yöntemleri-teknikleri ve iletişim, Turhan Kitabevi: Ankara; 1994, s-51.
90. GENCER T, AYCAN A. "Seyircilerin Profesyonel Futbol Müsabakalarına Katılım Kararını Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir İnceleme." Ege Akademik Bakış; 2008, 8 (2).
91. AKSU, A. STADYUMLAR: Kentsel Bağlamda Spor Eksenli Dönüşüm Ögeleri, Mimarlık; 2012, s.364.
92. Erişim:<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DeergiSayi=378&RecID=2908>
[Erişim Tarihi 10.8.2013].

93. SHANK MD. "Sport Marketing: A Strategic Perspective". Prentice Hall New Jersey; 1999.
94. AYCAN A, POLAT E, UÇAN Y. Takım Özdeşleşme Düzeyi İle Profesyonel Futbol Müsabakalarına Seyirci Olarak Katılım Kararını Etkileyen Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi., Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi; 2009, VII(4) 169-174.
95. GREENWELL TC, FİNK JS. AND PASTORE DL. "Assessing the Influence of the Physical Sports Facility on Customer Satisfaction within the Context of the Service Experience", Sport Management Review; 2002 5, pp.129-148.
96. ARGAN M, KATIRCI H. Spor Pazarlaması, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2002, s.311.
97. KILCIGİL E. "Futbol Taraftarlarının Şiddet İle İlgili Tepkilerinin Psiko – Sosyal Boyutları", Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal AlanlarKongresi, Sim Matbaacılık; 2003, s. 178.
98. LEE JH. & BANG JS. A Structural Equation Modeling for Factors Influencing Attendance at Professional Sports Events", International Journal of Applied Sport Sciences; 2003 15, (2), pp 28-39.
99. BERİ DJ, SCHMİDT MB. AND BROOK SL. "Star at the Gate: The Impact of Star Power on NBA Gate Revenues", Journal of Sports Economics; 2004 5 (1), pp. 33-50.
100. SİMMONS R. "The Demand for Spectator Sports" Andreff, et al (eds.) Handbook on the Economics of Sport, Edward Elgar Publishing: Cheltenham; 2006.

101. CİALDİNİ RB. et al. Basking in reflected glory: Three (football) field studies. Journal of Personality and Social Psychology; 1976 34, s.366-375.
102. MAHONY DF. AND MOORMAN AM.The impact of attitudes on the behavioral intentions of professional basketball fans. Sport Management Review; 1999 2, p.43-66.
103. KONTER E. Spor Psikolojisi El Kitabı. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2006.
104. GİLL DL. Psychological Dynamics of Exercise and Sport. Second Edition. Illinois:Human Kinetics; 2000.
105. SOLOMON M, BANASSY G ve SKEGAARD S. Consumer behavior A European Perspective, Prentice Hall Europe; 1999, s. 65.
106. ARIKAN R, ODABAŞI Y. Tüketici Davranışları ve Tüketici Bilinci, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Yayınları Fak. Yayın no: 321: Eskişehir; 1998 s.80.
107. MULLİN JB, HARDY S, ve SUTTON AW. Sport Marketing, Human Kinetics Publishers; 1993, s.3-7.
108. WANN DL. Sport Psychology, Prentice Hall: New Jersey; 1997.
109. COAKLEY JJ. Sport in society, Issues and Controversies.Edition. St. Louis: Times Mirror/Mosby College Publishing; 1990.

10.EKLER

EK 1:

BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOL MÜSABAKALARINA KATILIM KARARLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Değerli katılımcı

Bu çalışma bilimsel bir araştırma olup “**BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOL MÜSABAKALARINA KATILIM KARARLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER’İ** belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Sorulara vereceğiniz doğru ve samimi cevaplar bilime katkı sağlayacaktır. Vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ediyorum.

Öğr.Gör. Murat ATASOY

1- Cinsiyetiniz nedir?

Kadın ()

Erkek ()

2- Yaşınız?

() 17-20 yaş

() 21-25 yaş

() 26 yaş ve üzeri

3- Okuduğunuz lisans program türü ?

() Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

() Antrenörlük Eğitimi

() Spor Yöneticiliği

4- Türk futbol takımlarından hangisini tutuyorsunuz?

Yazınız

() Takım Tutmuyorum

5- Futbola ilgi düzeyiniz?

() Lisanslı Oynuyorum

() Lisanslı Oynadım

() Futbol seyircisiyim

EK 2:**FUTBOL MAÇLARINA SEYİRCİ OLARAK KATILIM KARARINDA ÖNEMLİ FAKTÖRLER**

Bu araştırmanın amacı, bir seyirci olarak futbol maçlarına gidip gitmemek kararınızda aşağıdaki kriterlerin ne derecede önemli yer tuttuğunu belirleyebilmektir. Lütfen aşağıdaki maddeleri okuyarak her bir maddenin seyirci olarak futbol maçına katılım kararınız üzerinde ne kadar önemli veya önemsiz olduğunu rakamlarla ifade edilen yandaki ölçekte belirtiniz. İlginiz için teşekkür ederiz.

	Hiç	Çok az	Biraz	Oldukça	Tamamen
1. Stadyumda yeterli otopark	1	2	3	4	5
2. Maç saati	1	2	3	4	5
3. Takımının son performansı	1	2	3	4	5
4. Rakip takımın ligdeki sıralaması	1	2	3	4	5
5. Stadyuma giriş-çıkış kolaylığı	1	2	3	4	5
6. Maçta aileyle beraber olmak	1	2	3	4	5
7. Maç günü	1	2	3	4	5
8. Takımının ligdeki sıralaması	1	2	3	4	5
9. Stadyumun güvenliği	1	2	3	4	5
10. Maçta yıldız oyuncuların varlığı	1	2	3	4	5
11. Maçta arkadaşlarla beraber olmak	1	2	3	4	5
12. Rakip takımın kazanma şansı	1	2	3	4	5
13. Stadyumdaki yiyecek ve içecekler	1	2	3	4	5
14. Takımının kazanma şansı	1	2	3	4	5
15. Maçın çekişmeli geçecek olması	1	2	3	4	5
16. Diğer seyircilerin davranışları	1	2	3	4	5
17. Bilet fiyatı	1	2	3	4	5
18. Toplumsal bir etkinliğe katılmak	1	2	3	4	5
19. Takımın için maçın önemi	1	2	3	4	5
20. Stadyuma ulaşım kolaylığı	1	2	3	4	5
21. Maçın televizyondan canlı yayını	1	2	3	4	5
22. Maç günü hava durumu	1	2	3	4	5
23. Rakip takımın son performansı	1	2	3	4	5
24. Stadyumun temizliği	1	2	3	4	5

11.ÖZGEÇMİŞ

ADI : Murat

SOYADI : ATASOY

DOĞUM YERİ VE TARİHİ : Kırşehir – 13.07.1976

EĞİTİM DURUMU :

<u>TARİH</u>	<u>OKUL TÜRÜ</u>	<u>OKUL</u>
2008	Y.Lisans	Gazi Üniversitesi
1999	Lisans	Gazi Üniversitesi
1993	Lise	Kırşehir E.M.L.
1990	Ortaokul	Cacabey İ.Ö.O.
1987	İlkokul	Vali Mithat Saylam İ.Ö.O.

YABANCI DİL: İngilizce

ÜYE OLDUĞU BİLİMSEL KURULUŞLAR : Çağdaş Eğitim Dergisi